۵

هو

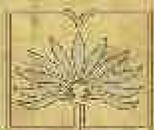
اصول علم جغرافیا

تألیف حقیر محمد صفی ابن مرحوم ادیب الدوله

طاب ثراه (طهران)

سنه ۱۳۱۶

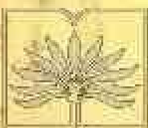

بسم الله الرحمن الرحیم

خالق بیچون را سپاس بیقیاس است که مسالک الممالک ربع مسکون
یکی از آیات بینات رحمت واسعهٔ اوست و طول و عرض کرهٔ ارض
و امصار و بلدان آن خالی از سحاب عطا و امطار نعمتش نیست
عدن خضارت باغ مینوست و درود نامعدود بر سید اولاد آدم
سند خاتم خواجهٔ کاینات و سرور موجودات محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم
که شفیعان امت و پناه ملت فرزندهٔ انجم و افلاک و درود

خاک

خاک را از رهگذر جبهه آبروست و سلام و تحیتی بفوایح روایح طیبات

زاکیه صهر و ابن عم و اولاد امجاد لاهوتی نژاد و اوراتا عود و عنبر

روح پرور و خوشبو و مشک تر را جادر ناف آهو است

وبعد در عهد دولت و سلطنت شهریار نصفت شعار

عدالت دثار پادشاه دانش دوست معارف آثار خسرو کسری حشمت

جم اقتدار اعلیحضرت قوی شوکت شاهنشاه کارآگاه خیرخواه مظفرالدین شاه

خلد الله ملکه و سلطانه و ایام سعادت فرجام صدارت وزیر نحریر

اکرم و صاحب کافی مواهب اقدم جناب مستطاب اشرف امجد معظم میرزا

علی اصغرخان امین السلطان صدر اعظم مدظله العالی و دام فضایله المتعالی

که رواج بازار علم بود و در مکاتب و مدارس جدیده مظفریه و غیرها

هر کس بقدر خود برحسب تشویق ملوکانه و تائید صدارت عظمی کاری

مینمود خانه زاد این دولت جاوید عدت علیه محمد صفی ابن مرحوم محمد

حسینخان ادیب الدوله غفر الله له که در یکی از مدارس مزبوره سمت

ناظمی داشت باجازه جناب جلالتمآب اجل اکرم جعفرقلیخان

نیرالملک وزیر علوم و معارف دام اقباله العالی و دستور العمل

جناب مفخم علیخان ناظم العلوم رئیس مدیر مدرسه علمیه و ابتدائیه

(مظفریه)

مظفریه است فاضله این کتاب جغرافیای مختصر را

محض تقدمه المعرفه و فایده محصلین مرتب و مدون ساخت

و باندازهٔ آگاهی خویش پرداخت امید که در درگاه آسمان

جاه شرف قبول یابد و اسباب نفع دور و نزدیک

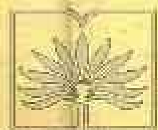
گردد و اگر چنین شود موجب سربلندی است و مورث

هرگونه خرسندی امید که از لغزش مصون ماند و خوانندهٔ

در صحت آن نپیچد و برغبت خواند و علی الله توکلی

و بمنه الجسیم توسلی

دورهٔ اولی

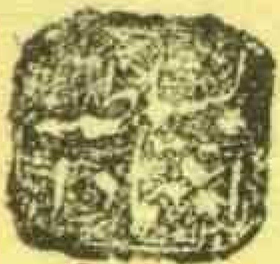
بسم الله الرحمن الرحیم

کلیات جغرافیا

س جغرافیا چه علمیست

ج جغرافیا علم وصف الارض علمیست که در آن بحث میشود از چگونگی سطح زمین

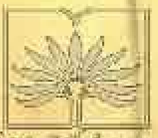
س علم جغرافیا چند قسم است

ج دو قسم جغرافیای طبیعی و جغرافیای ملکی

س جغرافیای طبیعی کدامست

جغرافیای طبیعی آنستکه در آن از خشکیها و دریاها و کوهها

و هرچه خداوند خلقت فرموده و بالطبع در روی زمین موجودند بحث مینماید

س جغرافیای ملکی کدامست

ج جغرافیای ملکی آنست که در آن شرح میدهند از طوایف و ممالک

س زمین بچه شکلست

ج زمین گرد است یعنی گرد و بشکل گلوله

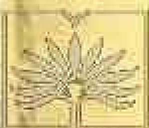
س سطح زمین مثل گلوله صاف و هموار است

ج خیر سطح زمین گود و بلندیهای زیاد دارد که بلندیهای آنرا **کوه** گویند و در گودیهای آن بقدر اکثری آب شور جمع شده که سه چهاریک زمین را گرفته و آنرا **دریا** نامند

س **کرهٔ ارضیّه چیست**

ج **کرهٔ ارضیّه یا ثریا،** کرهٔ ایست از مقوا که در روی آن شکل خشکیها و دریاهای زمین را کشیده اند

س نقشه جغرافی چیست

ج نقشه‌های جغرافی صفحه‌های کاغذ بشد که در روی آنها یا شکل تمام زمین یا شکل بعضی از قطعات زمین را کشیده‌اند

س جهات اصلیه کدامند

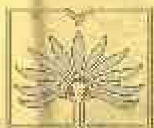
ج سمتی از زمین که آفتاب از آنجا طلوع میکند **مشرق** است وسمتی که در آنجا غروب مینماید **مغرب** وچون قسمی بایستیم که دست راست ما بطرف مشرق باشد روبرو را **شمال** و پشت سر را **جنوب** گویند مشرق و مغرب و شمال وجنوب را جهات اصلیه یا جهات اربعه مینامند

س سطح زمین از چه مرکبست

ج سطح زمین مرکبست از آب و خاک یعنی از دریا و خشکی

س خشکیهای زمین چند قسمت اند

ج سه قسمت خشکی بزرگ که ارض القاره یا قاره

قدیم یا دنیای قدیم گویند و از همه طرف آب بر آن

حائط دارد و خشکی دیگر که دنیای جدید یا ینگی دنیا

نامند و خشکی کوچکتر از آن که قاره جنوبیه یا هولند

جدید یا استرالیا خوانند

س دنیای قدیم چند قسمت است

ج سه قسمت اروپا و آسیا و افریقا

س تمام خشکی زمین را چند قسمت کرده‌اند

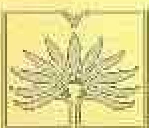
ج پنج قسمت اروپا و آسیا و افریقا که سه قسمت دنیای

قدیمه و امریکا که دنیای جدید باشد قسمت چهارم حساب میشود بالاخره

قسمت پنجم اقیانوسیه است که قاره جنوبیه باشد با جزایر

اطراف آن

س جزیره چیست

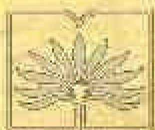
ج هر خشکی کم وسعتی که از همه طرف آب دور آنرا گرفته باشد جزیره گویند

س آبهای دنیا را چند قسمت کرده اند

ج پنج قسمت که هر کدام را اقیانوس یا بحر محیط گویند

اول اقیانوس کبیر در مشرق دنیای قدیم و مغرب دنیای جدید دویم اقیانوس غربی یا اقیانوس اطلس در مغرب دنیای قدیم و مشرق دنیای جدید سیم اقیانوس هند مابین افریقا و آسیا و استرالیا چهارم اقیانوس منجمد شمالی در شمال زمین پنجم اقیانوس منجمد جنوبی در جنوب آن

قطعات خمسهٔ کره

۱. آسیا

س حدود آسیا را بیان کنید

ج آسیا محدود است از طرف شمال با قیانوس منجمد شمالی و از طرف مشرق با قیانوس کبیر و از طرف جنوب با قیانوس هند و از طرف مغرب بقسمت اروپا

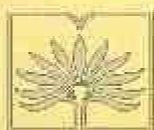
س ممالک عمدهٔ آسیا و شهرهای بزرگ آنها را شمارید

ج اول در شمال سیبریه روس است که شهر بزرگ آنرا **توبولسک** میانند

دوم در مشرق مملکت **چین** یا **ختا** است که پای تخت آنرا **خانبالغ** یا **پکن** میگویند و شهرهای عمدهٔ آن **نانکن** و **کانتون** است

سیم مملکت **ژاپون** یا **ماچین** است که پای تخت آنرا **توکیو**

میگویند

گویند

چهارم ملک کُره است که پای تخت آن را سِهول یا سئول گویند

پنجم درجنوب هندچین است که شهرهای بزرگ آن هانوئی است و هووِه ، سائیگون وسنگاپور و هانگکونگ

ششم هندوستان که پای تختش آنرا کلکته میگویند وشهرهای عمدهٔ آن بمبئی و مدرس است

هفتم افغانستان که پای تخت آن کابل است

هشتم ترکستان که پای تخت آن بخارا است

نهم ایران که وطن عزیز ما است و در آنجا متولد شده و زندگانی میکنیم پای تخت آن طهران است وشهرهای بزرگ آن تبریز است و مشهد و اصفهان وشیراز

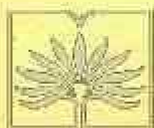

دهم در مغرب قفقازیه که پای تخت آن تفلیس است

یازدهم آسیای عثمانی که شهرهای عمدهٔ آن ازمیر است و دمشق و بیت المقدّس

دوازدهم عربستان که شهرهای عمدهٔ آن مکّهٔ معظّمه و مدینهٔ طیّبه است

۲ اروپا

س حدود اروپا را بیان کنید

ج اروپا از طرف شمال محدود است باقیانوس منجمد شمالی و از طرف مشرق بقطعه آسیا و از طرف مغرب باقیانوس اطلس و از طرف جنوب ببحر ابیض متوسط و بحر اسود

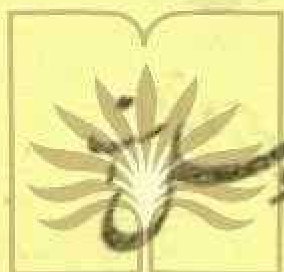
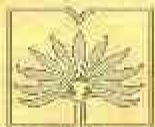
س ممالک عمده اروپا و شهرهای بزرگ آنرا بشمارید

ج در مغرب اولاً مملکت جمهوری **فرانسه** که پای تخت آن **پاریس** است

دوّیم مملکت **انگلیس** که دو جزیره بزرگ است و پای تخت آنرا **لندن** مینامند

سیم مملکت **بلژیک** که پای تخت آن **بروکسل** است

چهارم مملکت **هولند** که پای تخت آن **لاهه** است

پنجم در وسط اروپا مملکت آلمانی که پای تخت آن برلین است

ششم مملکت اطریش یا اوستریا که پای تخت آن

وین است و ما ایرانیها آنرا وینه میگوئیم

هفتم جمهوری سویس که پای تخت آن برن است

هشتم در سمت شمال مملکت دانمارک که پای تخت آن

کپنهاک است

نهم و دهم دو مملکت سوئد و نروژ که پای تختهای آنها

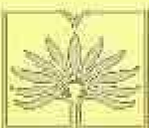
استکلم و کریستیانیا هستند

یازدهم در مشرق مملکت روسیه که پای تخت آن پطرز

بورغ است

دوازدهم در جنوب مملکت اسپانی که پای تخت آن مادرید است

سیزدهم مملکت پورتقال که پای تخت آن لیسبون است

چهاردهم مملکت ایطالیا که پای تخت آن رُم است

پانزدهم مملکت عثمانی که پای تخت آن قسطنطنیه و

اسلامبول میگویند

شانزدهم ملک یونان که پای تخت آن اطانیه است

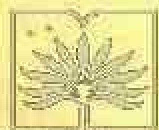
هفدهم ملک رومانی یا افلاق و بغدان که

پای تخت آن بُخارست است

هیجدهم ملک سربستان که پای تخت آن بلگراد است

نوزدهم ملک قراطاغ که پای تخت آن ستینیه است

۳. افریقا

س حدود افریقا را بیان کنید

ج افریقا از طرف شمال محدود است به بحر ابیض متوسط

و از طرف مشرق به بحر احمر یا قلزم و اقیانوس هند و از طرف

جنوب و مغرب باقیانوس اطلس

س ممالک عمده افریقا و شهرهای بزرگ آنرا بشمارید

ج اوّل در شمال ملک مراکش که پای تخت آن فاس

است

دویم ملک الجزیره که پای تخت آن الجزیره است

سیم ملک طونس که پای تخت آن طونس است

چهارم طرابلس غرب که پای تخت آن طرابلس است

پنجم مصر که پای تخت آن مصر یا قاهره است و آنرا گاه بطور

(مختصر)

مختصر قاهره گویند و شهر عمدهٔ آن اسکندریه است

ششم در شرق حبشه که پای تخت آن جبدار است

هفتم ملک زنگبار

هشتم ملک موزامبیک که پای تخت آن موزامبیک است

نهم در مغرب سنگال که شهر عمدهٔ آن سن لوئی و

سودان که شهر عمدهٔ آن تمبوکتو است

دهم ملک گینه متعلق بانگلیس

یازدهم ملک گونگو متعلق بفرانسه

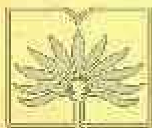
دوازدهم در وسط مملکت آزاد گونگو که پای تخت آن بوما است

سیزدهم در جنوب مهاجر نشین راس عشم الخیر که پای تخت

آن کاپ است

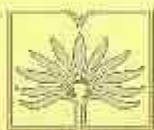
چهاردهم و پانزدهم دو مملکت جمهوری ترانسوال و اورانژ

شانزدهم جزیره ماداگاسکار که در مشرق افریقا واقع شده
و پای تخت آن تاناناریو است

۴. امریکا

س حدود امریکا را بیان نمائید

ج امریکا محدود است از طرف شمال با قیانوس منجمد شمالی و از طرف مشرق با قیانوس اطلس و از طرف جنوب و مغرب با قیانوس کبیر یا بحر محیط ساکن

س ممالک عمده و شهرهای بزرگ امریکا را بشمارید

ج در امریکای شمال

اوّل ارض آلاسکا

دوّیم جزیره گرانلند

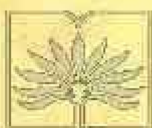
سیم کانادا یا امریکای انگلیس

چهارم دول متحده شمالی که پای تخت آن واشنگتن است

و ما ایرانیان بشتر اهالی آنجا را ینگی دنیائی میگوئیم شهرهای عمده آنجا

نیویورک است و شیکاگو

پنجم دولت مکزیک که پای تخت آن مکزیکو است

ششم امریکای مرکزی که شهر بزرگ آن گاتمالا است

هفتم جزایر آنتیل که ما بین دو ینگی دنیا واقع شده‌اند و شهر اصلی آنها هاوان در جزیره کوبا واقعست

هشتم در امریکای جنوبی مملکت گویان که متعلق باروپائیها است

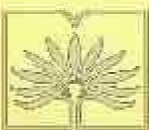
نهم مملکت برزیل که پای تخت آن ریودوژانیرو است

دهم ونزوئلا که پای تخت آن کاراکا است

یازدهم کلومبیه که باسم کریستوف کلومب کاشف ینگی دنیا موسوم گردیده و پای تخت آن بوگوتا است

دوازدهم مملکت اکواتر که پای تخت آن کیتو است

سیزدهم مملکت پرو که پای تخت آن لیما است

(چهاردهم

چهاردهم مملکت بُلیویه که پای تخت آن لاپاز است

پانزدهم مملکت شیلی که پای تخت آن سانتیاگو است

شانزدهم مملکت آرژانتین که پای تخت آن بُوِنُوزِ آیرِز است

هفدهم ملک پاراگُوِه که پای تخت آن اَسُمپسیون است

هیجدهم ملک اُرُوگُوِه که پای تخت آن مُونتِه وِیدِئُو است

۵. اقیانوسیه

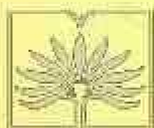
س حدود اقیانوسیه را بیان نمائید

ج اقیانوسیه از طرف مغرب نزدیک بشود به آسیا و اقیانوس هند و از طرف شرق بامریکا و از طرف جنوب باقیانوس منجمد جنوبی محدود میگردد این قسمت پنجم عالم مرکب است از قاره سیم که آنرا استرالیا یا هولند جدید مینامند و از جزایر بسیاری که در اطراف آن واقع شده اند

س ممالک و شهرهای عمدهٔ اقیانوسیه کدامها هستند

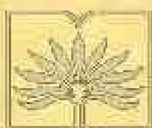
ج اول قاره جنوبیه که آنرا استرالیا و هولند جدید نیز میگویند و شهرهای عمدهٔ آن سیدنه و ملبورن است

دویم جزایر مالزیه که شهر عمدهٔ آنها در جزیرهٔ جاوه
موسوم بطاویه است و در جزیره لوسن موسوم مانیلا
سیم جزایر پولینیزیه

جغرافیای مقدس

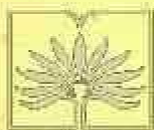
س اماکن مقدسه کدامها هستند

ج اول در عربستان **حجاز** است که در مغرب واقع شده و دو شهر مقدس را در آنجا یکی **مکه معظمه** و دیگری **مدینه طیبه** است در مکه معظمه **خانه کعبه** واقع شده که خانه خدا است و هر مسلمان با استطاعتی مکلف است که اقلاً یکمرتبه در بار آنجا برود و قدیم آنجا را **البطحا** میگفتند

دویم مدینه طیبه است که امروز مدفن ظاهری حضرت خاتم النبیین محمد مصطفی صلی الله علیه و آله است و آنجا را قدیم **یثرب** میگفتند

سیم عراق عربست که دو رودخانه بزرگ **فرات** و **دجله**

(در آنجا)

در آنجا جاری هستند و پس از یکی شدن آنها را شط العرب میگویند

و در خلیج فارس میریزد در اطراف فرات کربلا دفن

و مقتل حضرت سید الشهدا حسین بن علی ابن ابیطالب علیه السلام است

و نجف مدفن حضرت اسد الله الغالب علی بن ابی طالب علیه السلام

امام اول ما و بسیاری از شهدا و ائمه دیگر نیز در آنجا مدفونند

چهارم مشهد که در ایران و پای تخت خراسان است و مدفن امام

هشتم ما حضرت رضا علیه آلاف التحیة و الثنا است

پنجم قم که در ایران و مدفن حضرت معصومه علیها السلام

خواهر آنحضرت است

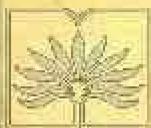
ششم بیت المقدس که در شام واقع شده و مکان مقدس و

متبرک مسلمانان و یهودیان و عیسویان است و آنرا اورشلیم

یعنی دار السلام گویند

(انتهی)

استاتیستیک

س استاتیستیک چه علمیست

ج استاتیستیک علم باحوال قطعات دنیا است از حیثیت وسعت و جمعیت و زراعت و صنعت و تجارت

س جمعیت کره زمین چقدر است

ج سه هزار کرور نفر یا یک بلیون و پانصد میلیون

س از حیثیت وسعت ترتیب قطعات کره چیست

ج اول قطعه آسیا است که اوسع و بلکه ارفع قطعات پنجگانه زمین میباشد و از ینگی دنیا بزرگتر و وسعت آن نزدیک بمجموع وسعت های قطعات اروپا و افریقا و اقیانوسیه است

دویم قطعه از حیثیت وسعت ینگی دنیا است و سیم قطعه افریقا

و چهارم قطعه اروپا و پنجم قطعه اقیانوسیه

س از حیثیت جمعیت ترتیب قطعات کره چیست

ج از حیثیت جمعیت اوّل قطعه قسمت آسیا است که چهار هفت یک تمام بنی نوع انسان در آن قطعه مسکونند و دوّیم قطعه اروپا و سیم قطعه افریقا و چهارم قطعه امریکا و پنجم قطعه اقیانوسیه

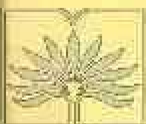
س از دحام جمعیت در کدام نقاط دنیا بیشتر است

ج اوّلا نقاط پر جمعیت در آسیا جزایر ژاپون هستند و مملکت چین و ممالک شمال و مشرق و مغرب هندوستان

ثانیاً نقاط پر جمعیت در اروپا انگلستان است و فرانسه و ایطالیا

ثالثاً نقاط پر جمعیت در امریکا ممالک متحده شمالی هستند و مملکت مکزیک ، امریکای مرکزی

س کدام نقاط دنیا کم جمعیت ترند

ج اولاً در شمال آسیا قسمتی از سیبریه روس
بواسطهٔ کثرت سرما و برف و یخ کم جمعیت و بلکه بعضی از نقاط آنجا غیر
مسکونست بعلاوه در درون آسیا قسمت بزرگی کم جمعیت است

ثانیاً در شمال اروپا قسمتی از سوئد و نروژ کم جمعیت
باشند

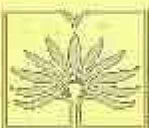
ثالثاً در درون افریقا قطعهٔ وسیعی کم جمعیت است .

رابعاً قسمتی از امریکای شمالی و قسمتی از درون امریکای
جنوبی جمعیت قلیل دارند

خامساً جزء اعظم اقیانوسیه در سمت مغرب کم جمعیت است

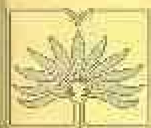
س از حیثیت فلاحت و صنعت و تجارت کدام یک از قطعات
دنیا برتری بر سایرین دارند

ج از حیثیت زراعت و فلاحت و تجارت اهالی اروپا
بر سایر مردم برتری دارند فقط حریف و رقیبی که از حیثیت صنعت
در رواج بازار عالم دارند امریکائی ها هستند

دوره دویم

بسم الله الرحمن الرحیم

جغرافیای عمومی

۱. اصطلاحات جغرافیائی

س خلیج چیست

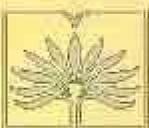
ج خلیج جزئی است از دریا که در زمین پیش رفته

س جون چیست

ج جون خلیجی است کوچک

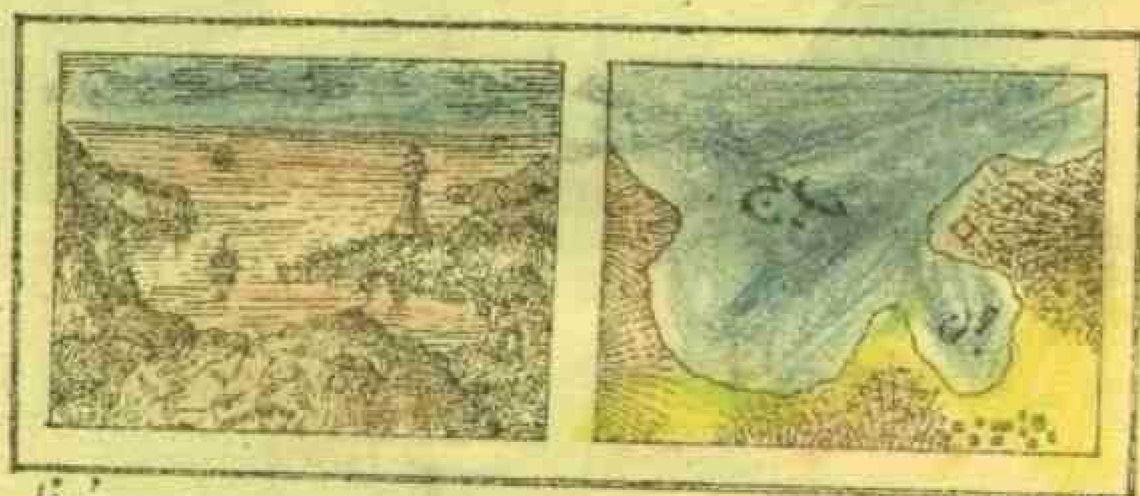
س لنگرگاه کدام است

ج لنگرگاه قسمتی است از دریا که بالنسبه از باد محفوظ است
وکشتیها

وکشتیها در موقع طوفان میتوانستند در آنجا لنگر انداخته از سختی بادها

محفوظ کردند

نقشه — دورنما

خلیج وجون

س بندر چیست

ج بندر آن قسمتی است از دریا که بشکل خلیج یا اقلاً جون در

درون خشکی پیش رفته باشد وعمق آب آن یا بالطبع یا مصنوعاً باندازه

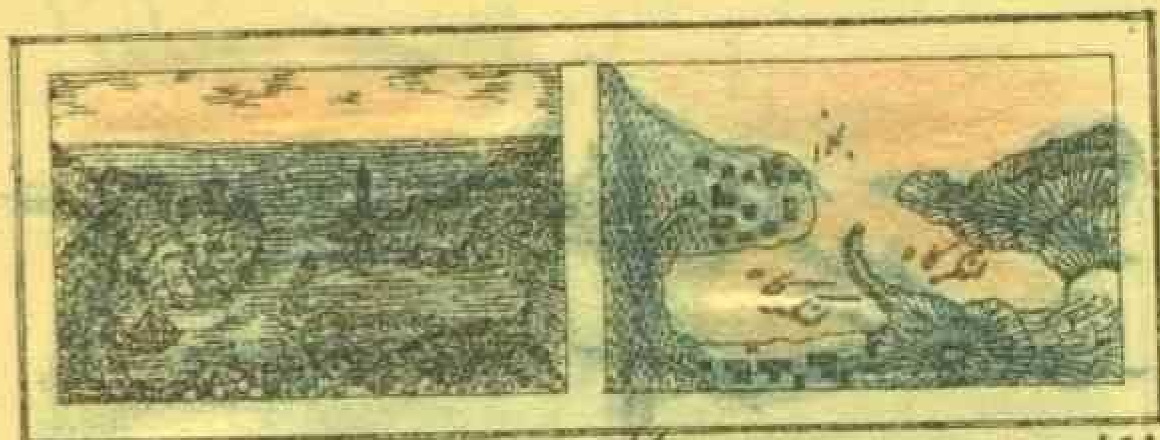
باشد که سفاین تا مجاورت ساحل بیایند

س بوغاز یا تنگه یا باب چیست

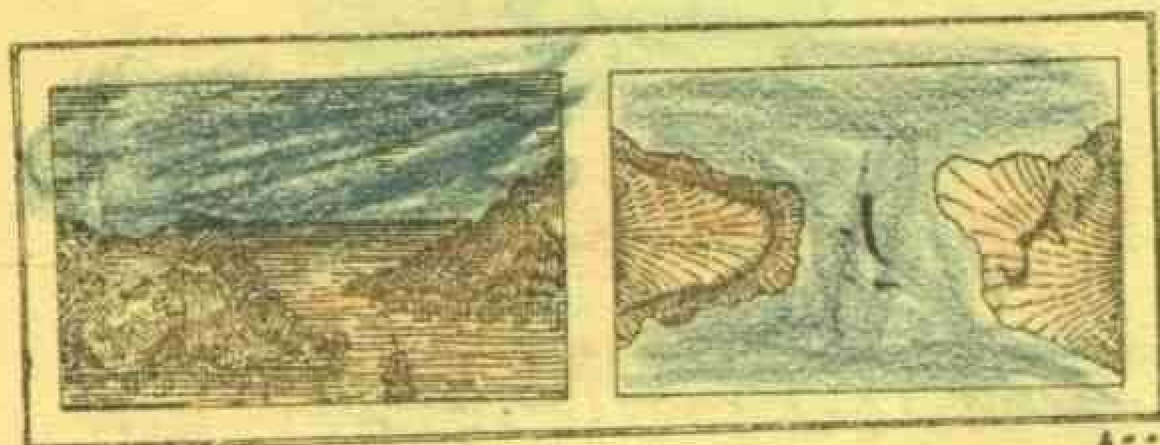
ج بوغاز یا باب یا تنگه قسمت باریکی از دریاست فاصل خشکی

طرفین که دو دریای بزرگ یا دو دریای کوچک را بیکدیگر مربوط مینماید

نقشه — لنگرگاه و بندر — دورنما

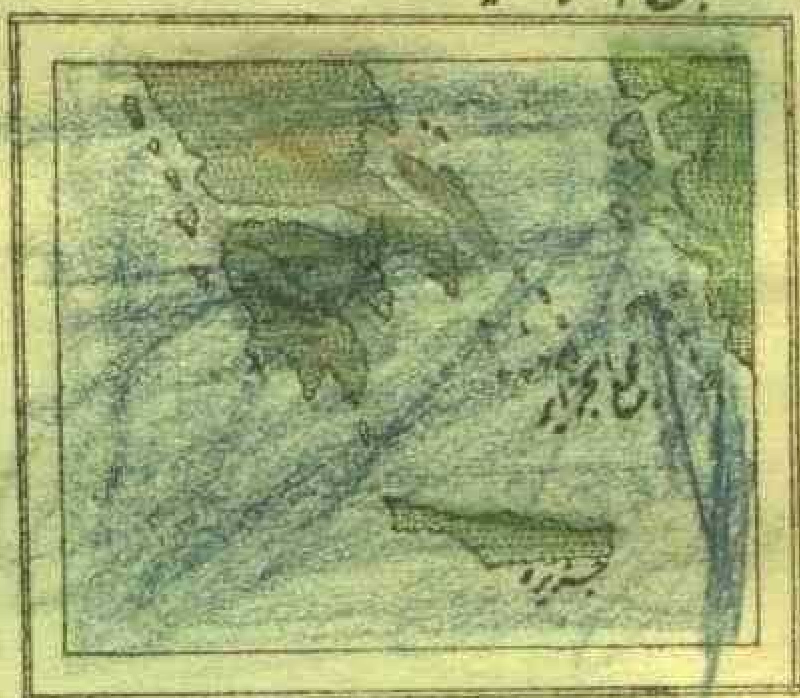
نقشه — باب و راس — دورنما

س جزیره چیست

ج هر خشکی که چندان وسعت نداشته باشد که بتوان آنرا ارض القاره خواند و از همه طرف آب بر آن احاطه نموده باشد جزیره گویند

س مجمع الجزایر چیست

ج اجتماع کثیری از جزایر را که در مجاورت یکدیگر واقع شده باشند مجمع الجزایر گویند

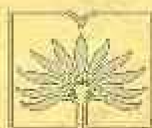
جزیره و شبه جزیره و برزخ و مجمع الجزایر

س شبه جزیره چیست

ج شبه جزیره یا نیم جزیره قطعه زمینی است که آب دور آنرا گرفته باشد ولی از یکطرف متصل بخشکی دیگر باشد و محل اتصال شبه جزیره را بخشکی برزخ گویند

س دماغه یا رأس چیست

ج. پیش آمدگی ساحل را در دریا دماغه یا راس گویند

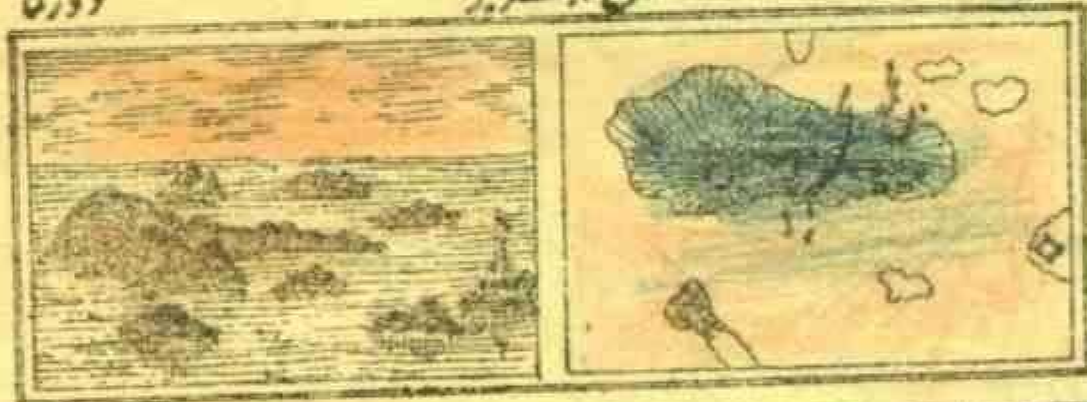
س ساحل چیست

ج قسمتی از خشکی را که مجاور دریا باشد ساحل یا کنار
یا کران نامند

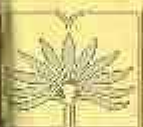
نقشه — دریا و ساحل و جزیره — دورنما

نقشه — مجمع الجزایر — دورنما

نقشه — نیم جزیره و برزخ و دماغه — دورنما

س کوه چیست

ج کوه نتوی عظیم یعنی برآمدگی بزرگی است نسبت با کن اطراف و آنرا جبل نیز گویند

س مقصود از ارتفاع کوه یا ارتفاع فلان مکان چیست

ج ارتفاع کوه یا ارتفاع مکانی عبارتست از اندازه بلندی ان کوه یا آن مکان نسبت بسطح دریا مثلا اینکه میگوئیم کوه دماوند ۵۴۳۰ ذرع ارتفاع دارد مقصود ارتفاع او است نسبت بسطح دریا نه نسبت بقریه دماوند یا بطهران

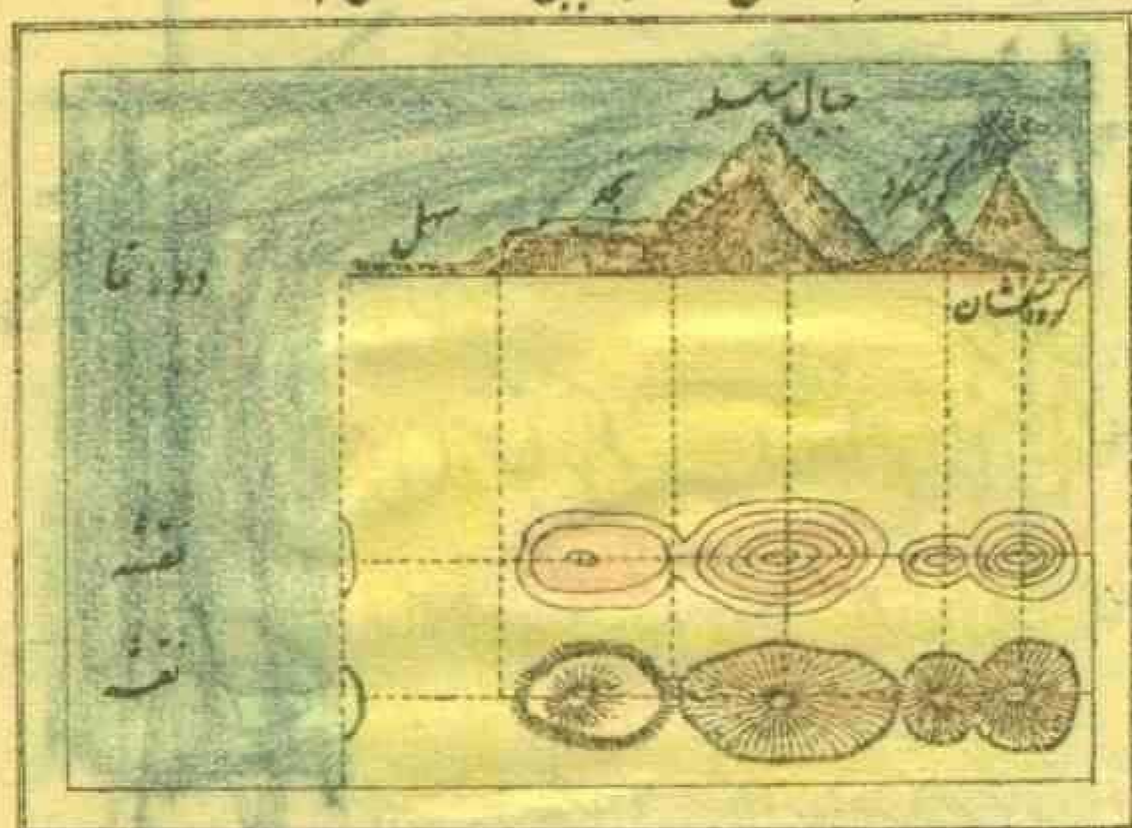
س رشته کوه یا جبال مسلسله کدام است

ج جبال مسلسله مرکب می شوند از چندین کوه مختلف که قلل از طرف قاعده بیکدیگر متصل باشند

س نتو کوچکتر از کوه را چه میگویند

کوه آتشفشان و کوه منفرد و جبال مسلسله و سهل و نجد

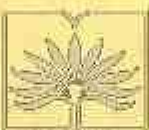
نقشه — رشته کوه و کوه و دره و تل — دورنما

ج تپه و تل و ماهور و پشته

س کوه آتش فشان چیست

ج کوه آتش فشان کوهی است که از دهان بخارات و شعله و دود (و مواد)

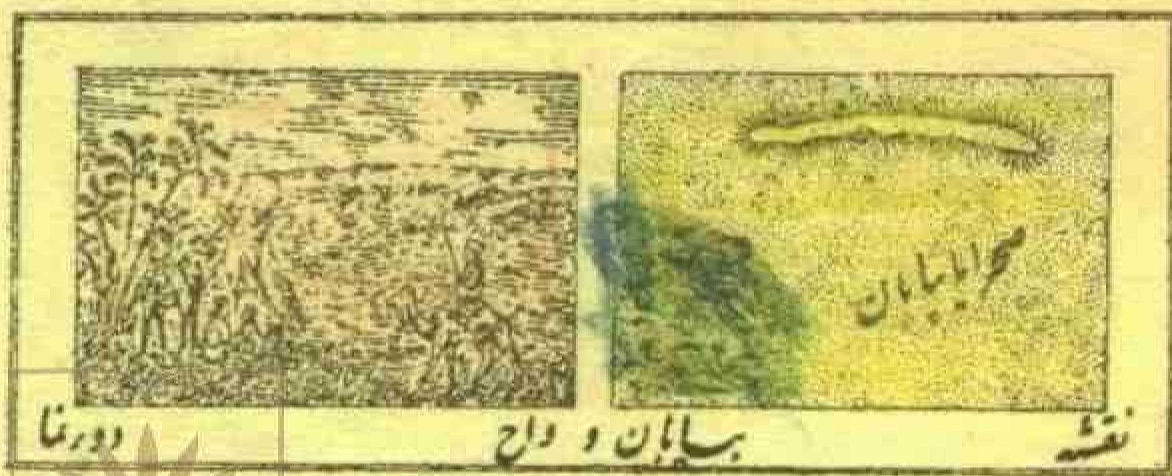
و حجار ملتهبه و مذوّبه خارج میگردند

س دشت یا سهل چیست

ج هر زمین هموار مسطحی که عموماً کمتر از ۳۰۰ ذرع ارتفاع داشته باشد دشت یا سهل گویند

س نجد یا هضبه چیست

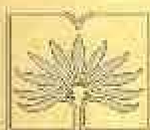

ج هر دشت هموار مرتفعی را که در سطح آن پستی و بلندی موجود باشد

نمد

نجد یا هضبه گوئیم

س دره کدامست

ج دره زمینی است گود و کم ارتفاع که در درون آن جوی

آبی جریان مینماید

س صحرا و واح چیستند

ج صحرا محوطه بسیار وسیع غیر مسکونیست که اغلب بی آب

و علف و بواسطه حرارت آفتاب سوزان است و آنرا بیابان

نیز گویند و هر وقت در بیابان چشمه بجوشد و در اطراف آن درخت

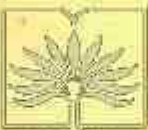
بروید و اراضی اطراف بواسطه آن چشمه حاصلخیز گردد چنان موضع را

واح گویند

س مقصود از حوضه چیست

ج حوضه دریا یا حوضه رود اراضی هستند که آبهای آنها تماماً

حوضه دریا و حوضه رود و خط مقسم المیاه و نصب و رود و مصب

بآن دریا یا بآن رود میریزند

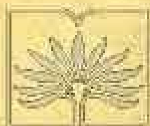
س نصب چیست

ج نصب قسمتی است از حوضه و آنرا جانبیه نیز گویند

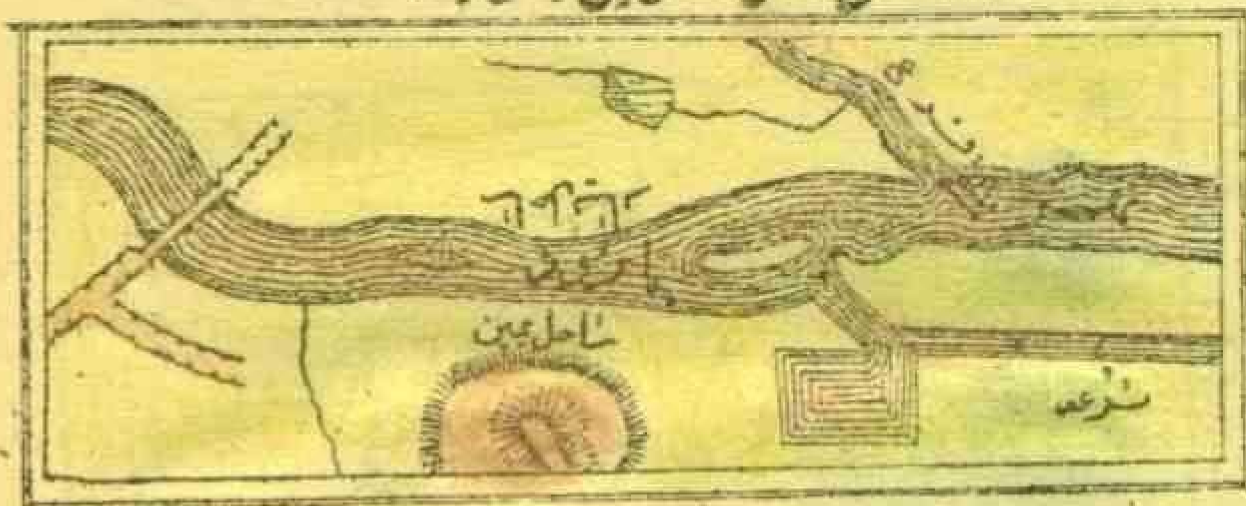
س خط مقسم المیاه کدام است

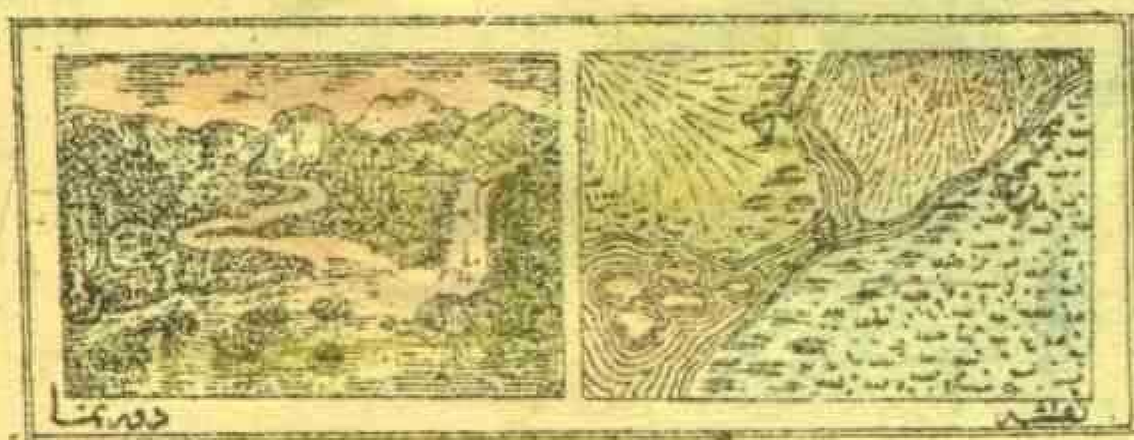
ج خط انفصال دو حوضه مجاوره را خط مقسم المیاه گویند

نهر و شرع و ملتقی و ساحل یمین و ساحل یسار

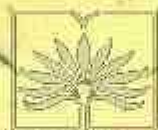

س رود یا نهر چیست

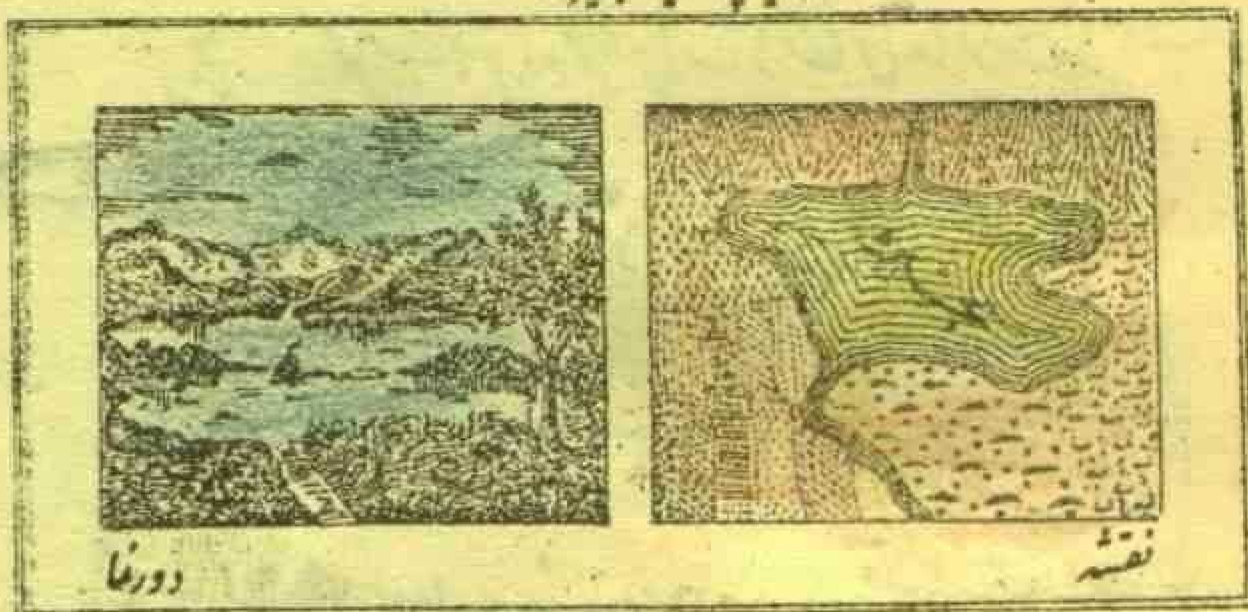
ج هر مجرای آب عظیمی که پس از جریان بالاخره بدریا ریزد رُود یا نهر گویند

س رُودخانه یا نُهَیر چیست

ج رودخانه یا نُهیر مجرای آبی است که عظمش از نهر کمتر باشد

دریاچه یا بحیره

س جوی کدام است

ج مجرای آبیست که از رودخانه کمتر باشد

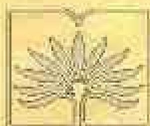
س سیلاب چیست

ج سیلاب مجرای آب سریع موقتی است که در اماکن کوهستانی بواسطه بارانی شدید یا بواسطه ذوب برف حاصل میگردد

س شعبه یا فرع چیست

ج مجرای آبیکه در مجرای آب دیگر داخل شود شعبه یا فرع آن باشد

س ملتقی چیست

ج محل اجتماع دو مجرای آب را ملتقای آنها گویند

س چشمه چیست و مصب رود کدام است

ج چشمه یا ینبوع محلی است که مجرای آبی از آنجا شروع
بحرکت نماید و جاری شود و مصب رود موضعی است که آب آن
در دریا یا در نهر ریزد

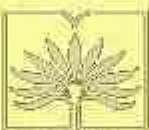
س قسمت علیا و قسمت سفلای رود کدام است

ج قسمت علیای رود ابتدا از هر نقطه قسمتی است که بطرف
سرچشمه برخلاف جهه جریان آب واقع میشود و قسمت سفلی قسمتی است
که از آن نقطه مطابق جهه جریان آب بطرف مصب واقع میگردد

س مقصود از ساحل یمین و ساحل یسار رود چیست

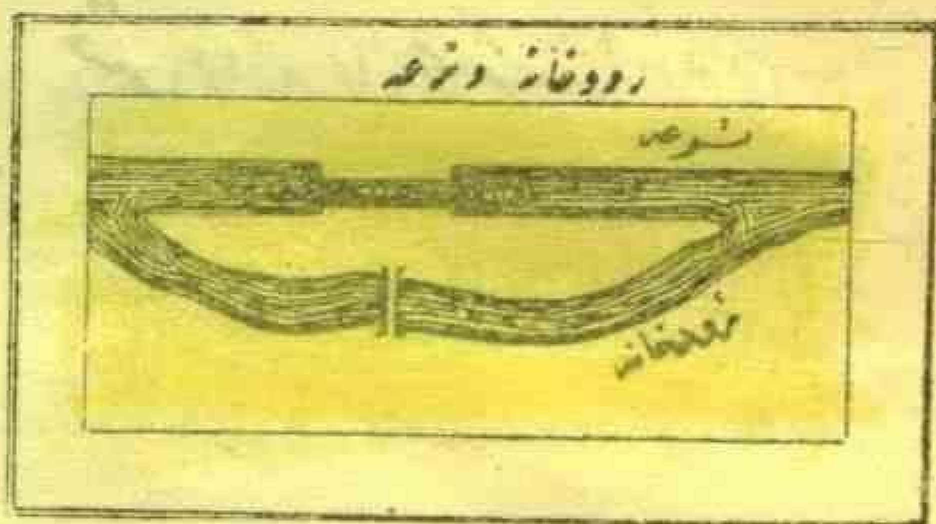
ج ساحل یمین و ساحل یسار رود آن دو کنار رودخانه هستند

(کوه)

که چون در جهت جریان آب سیر کنیم در دست راست و در دست

چپ واقع شوند

س مجری یا بستر رود کدام است

ج مجری یا بستر رود گودال طولانی است که آن رود در درون

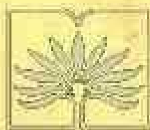
آن جاریست و بدو ساحل رود محدود میشود

س دریاچه یا بحیره چیست

ج دریاچه یا بحیره مقدار آبیست که در داخل زمین محصور

شده باشد و دریاچه کوچک را برکه گویند

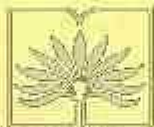

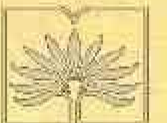

س ترعه چیست

ج ترعه خندقیست مصنوعی که بنی نوع انسان از برای ربط انهار و بحار و لوازم تجارت حفر مینمایند

جغرافیای عمومی

۲. زمین

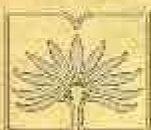
س زمین چیست

ج زمین کوکبی است مثل ماه و خورشید و شکل آن کروی یعنی گرد است و دورهٔ آن ۶۴۴۱ فرسخ ۶۰۰۰ ذرعی است

س زمین متحرک است یا ساکن

ج زمین متحرکست بدو حرکت اوّلاً حرکت یومیه یا حرکت شبانه روزی که اسباب تتابع لیل و نهار میشود یعنی بواسطهٔ آنحرکت روز و شب در تالی یکدیگر بروز و ظهور میرسانند و پس از روز شب و پس از شب روز میشود و اینحرکت را حرکت وضعیه گوی

ثانیاً حرکت سالیانه یا سنویه که اسباب تتابع فصول

میگردد یعنی بواسطهٔ آن بهار و پائیز و تابستان و زمستان بروز

وظهور مینماید و این حرکت را حرکت انتقالیه یا حرکت

سنویه گوئیم

س زمین را چگونه مینمایند

ج زمین را بتوسط کرات ارضیه یا ثریا و جزئیات

آنرا بتوسط نقشه های جغرافی مینمایند

س کرهٔ ارضیه چیست

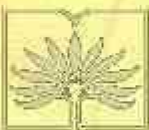
ج کرهٔ ارضیه کره ایست از مقوا که در روی آن شکل خشکیها و

دریاها و رودها و نتوات ارضیه را عیناً یا بعلامت رسم کرده اند

س نقشه های جغرافی کدامند

ج نقشه های جغرافی صفحات مسطحه هستند از ورق کاغذ

(که در)

که در روی آنها یا تمام سطح زمین قطعات مختلفه آنرا نقش می کنند

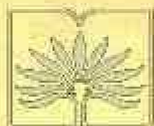
س نقشهٔ جهان نمای مدوره کدام است

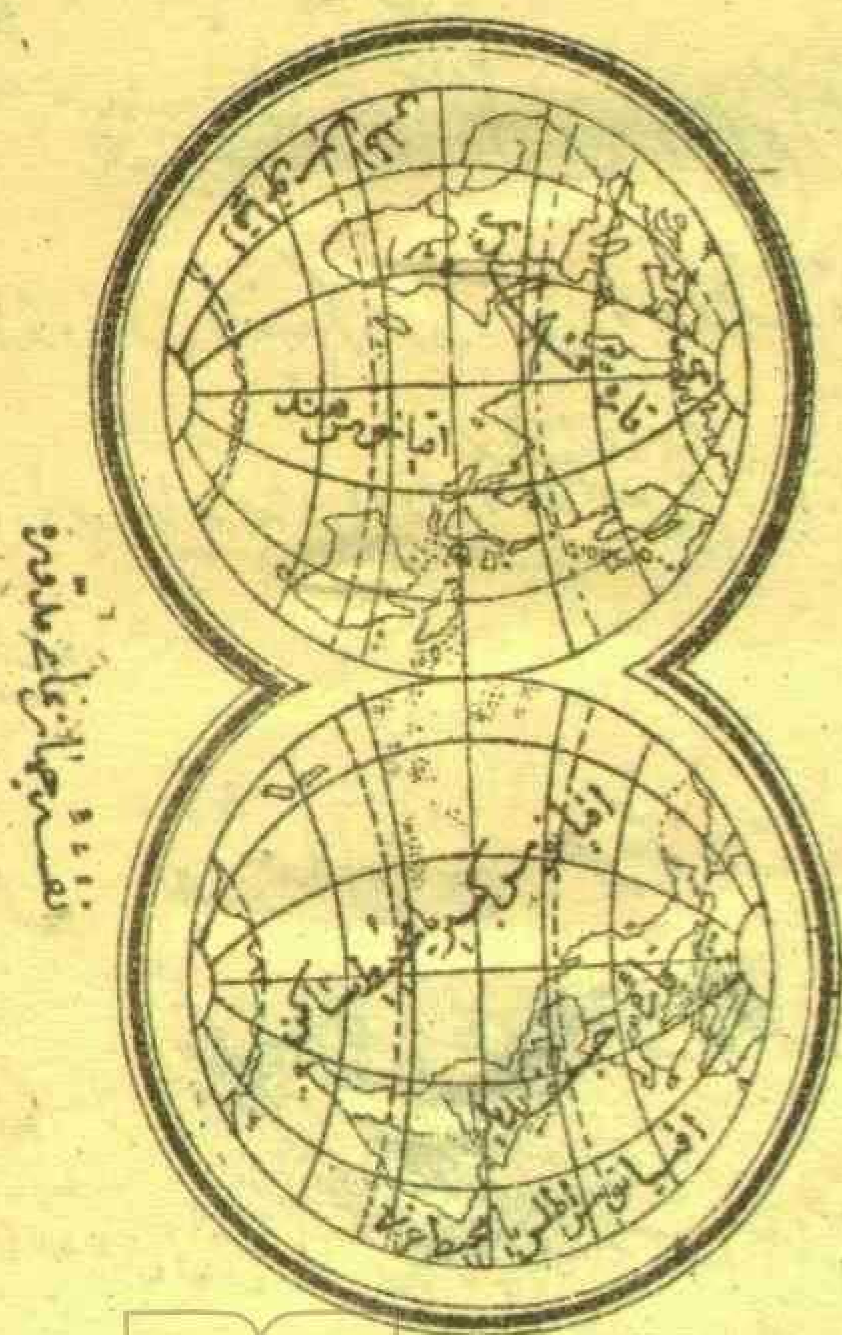
ج نقشه ایست که در روی آن شکل زمین را در دو نیم کره نقش کرده اند وغالبا دو نیم کره شرقی وغربی را ماخذ گرفته قاره قدیم وقارهٔ جدید را جدا جدا در دو دایره که نمایش نیم کره ها هستند ترسیم مینمایند

س نقشهٔ جهان نمای مسطحه کدامست

ج نقشهٔ جهان نمای مسطحه نقشه است که سطح زمین را در آن مینمایند ولی بی اینکه شکل دو نیم کره را رسم کنند وچنین نقشه ها را نقشه های بحری نیز گویند بواسطهٔ اینکه در عمل کشتی رانی بکار ناخدایان کشتی میخورد

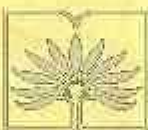

نقشهٔ جهان نمای مدوره

نقشهٔ جهان‌نمای مسطح

قارهٔ آسیا

اروپا

افریقا

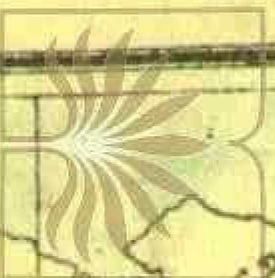
ینگی دنیای شمالی

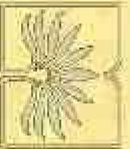
ینگی دنیای جنوبی

اقیانوس اطلس یا محیط غربی

اقیانوس هند

استرالیا

س افق چیست

ج چون در صحرای مسطح بی مانعی بایستیم و باطراف خود نگاه کنیم
چنان تصور میکنیم که آسمان مثل سرپوشی گنبد مانند روی زمین گذارده
شده و محل اتصال مرئی آن دایره ایست موسوم بافق

س جهات اصلیه افق کدامند

ج جهات اصلیه افق شمال است و جنوب و مشرق و مغرب و
این چهار نقطه دو بدو باهم روبرو هستند

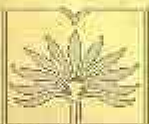
مشرق یا باختر طرفیست که خورشید از آنجا طلوع مینماید

مغرب یا خاور طرفی است که خورشید در آنجا غروب
مینماید

جنوب طرفیست که در مملکت ما وقت ظهر آفتاب در آنجا است

شمال نقطه مقابل جنوب است و مجاور آن نقطه هفت کوکب

روشن

روشن **دب اکبر** هویداست که عوام هفت برادران
مینامند و بسهولت میتوان آنرا وسیله هدایت بطرف شمال و تعیین آن
جهه قرار داد

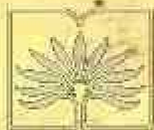
س جهات فرعیه کدامند

ج جهات فرعیه یا **جهات متوسطه** جهاتی هستند که
هر کدام یکی از فاصله‌های جهات اربعه را بدو قسمت مینمایند و عدد آن
جهات نیز چهار است **شمال شرقی** واقع مابین شمال و
مشرق **شمال غربی** واقع مابین شمال و مغرب **جنوب
شرقی** واقع مابین جنوب و مشرق **جنوب غربی** واقع
مابین جنوب و مغرب

س جهات یابی چیست

ج مقصود از جهات یابی تعیین جهات اربعه است پس اگر کسی

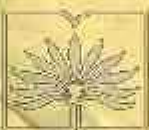
بایستیم که دست راست ما بطرف مشرق واقع شود طرف دست چپ
مغرب و رو برو شمال و پشت سر جنوب است

س محور زمین چیست
ج محور زمین خط موهومی است که میتوان کره زمین را در حرکت
شبانه روزی در دوران متحرک داشت

س قطب چیست
ج هر یک از دو نقطه طرفین محور را قطب نامند آنکه بطرف
شمال است قطب شمالی و آنکه بطرف جنوب است قطب
جنوبی گویند

س دایرهٔ نصف النهار چیست
ج دایرهٔ نصف النهار دایره ایست که به دو قطب زمین میگذرد

س

س دایرهٔ نصف النهار زمین را چگونه تقسیم مینماید

ج دایرهٔ نصف النهار زمین را به نیم کرهٔ شرقی و به نیم کرهٔ غربی تقسیم مینماید

س خط استوا چیست

ج خط استوا دایرهٔ عظیمه یعنی دایره ایست که دورهٔ آن باندازه دورهٔ زمین باشد و بیک فاصله از دو قطب توهم شود

س خط استوا چگونه زمین را تقسیم مینماید

ج خط استوا زمین را به نیم کره شمالی و به نیم کره جنوبی قسمت مینماید

س سطح زمین از چه مرکب است

ج سطح زمین مرکبست از اجزا صلبه مانند خشکیها و کوهها و از اجزا مایعه که عبارت از آب شوری هستند که

در گودالهای زمین جمع شده اند

س اجزاء صلبه چند قسمت اند

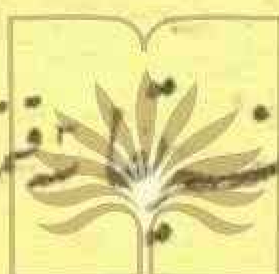
ج اجزاء صلبه زمین یا خشکیها مرکبند از سه قسمت بزرگ که آب
از همه طرف بر آنها احاطه نموده و آنها را ارض القاره یا قاره
گوئیم بعلاوه عده کثیری از جزایر بر آنها احاطه دارند و در دریاها
متفرقند و شامل پنج قسمت خشکی زمین هستند

س سه قاره زمین کدامها هستند

ج قاره قدیم یا دنیای قدیم و قاره جدید
یا امریکا یا ینکی دنیا و قاره ثالث یا قاره
جنوبیه

س پنج قطعه دنیا کدامها هستند

ج آسیا و اروپا و اف… سه قسمت قاره قدیم

(یا دنیا)

یا دنیای قدیمند و سه قسمت از اقسام پنجگانه خشکیها محسوب میگردند

قاره جدید یا امریکا یا ینکی دنیا قسمت چهارم است

و قاره ثالث یعنی قاره جنوبیه یا هولند جدید با جزایر اطراف آن

قسمت خامس جهان محسوب میشود

س اجزاء مایعه چند قسمت اند

ج اجزاء مایعه را که آبهای تلخ باشند و در گودالهای فوق العاده

وسیع زمین مجتمع شده اند چنانکه سه ربع سطح زمین را پوشانیده اند

به پنج قسمت نموده اند

اقیانوس اطلس مابین اروپا و امریکا و افریقا

اقیانوس کبیر مابین آسیا و امریکا

اقیانوس هند مابین افریقا و آسیا و استرالیا

اقیانوس منجمد شمالی در شمال اروپا و آسیا و امریکا مجاور قطب شمال

زمین

اقیانوس منجمد جنوبی در جنوب افریقا و امریکا تا مجاورت

قطب جنوب زمین

س تمام جمعیت کرهٔ زمین و جمعیت هر یک از اقسام پنجگانه

آن چقدر است

ج تمام جمعیت زمین تقریبا ۱۵۰ کرور نفر است یعنی یک بیلیون

و پانصد میلیون

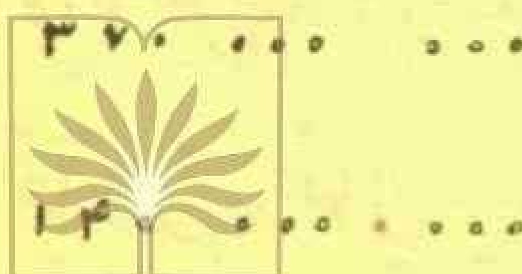
۱۵۰۰ ... ...

جمعیت آسیا تخمینا یکصد و شصت و چهار کرور است یعنی

۸۲۰ ... ...

جمعیت اروپا ۳۷۰ ... ...

جمعیت افریقا ۱۴۰ ... ...

جمعیت ینگی دنیا ۱۳۵ ۰۰۰ ۰۰۰

جمعیت اقیانوسیه ۴۵ ۰۰۰ ۰۰۰

س نژادهای بنی نوع انسان کدامند

ج نژاد ابیض یا سفید که در اروپا و آسیای غربی سکنی دارند

نژاد زرد یا اصفر که در آسیای شرقی متوطنند

نژاد سیاه یا اسود که ساکن افریقا است

نژاد اسمر یا ماله که در هندوستان و شبه جزیره مالاکا تعیش نماید

نژاد سرخ یا نحاسی که عبارت از طوایف متوحشه ینگی دنیا باشد

س مذاهب اصلیّه کدامند

ج اوّل مذهب غرّای اسلام که حضرت خاتم النبیّین محمّد مصطفی صلّی الله علیه وآله از جانب خداوند با مسلمان که پیروان راه مستقیم هستیم آورده و پیروان این مذهب در آسیای مغربی و در افریقای شمالی بیشترا کمند

دوّیم مذهب عیسوی که حضرت عیسی علی نبیّنا و علیه السّلام قبل از اسلام آورده و پیروان این مذهب در اروپا و امریکا بیشترند

سیم مذهب موسوی یا یهود که موسی علی نبینا و علیه السلام قبل از مذهب عیسوی منتشر ساخت

چهارم ادیان مشرکین که انواع دارد و مخصوصا در آسیا و در افریقا پیروان آن ادیان بسیارند

قطعات خمسهٔ کره

۱. آسیا

س — حدود آسیا را بیان کنید

ج — آسیا محدود است از طرف شمال با قیانوس منجمد شمالی و از طرف مشرق با قیانوس کبیر و از طرف جنوب با قیانوس هند و از طرف مغرب بقسمت اروپا

س — ممالک عمده آسیا و شهرهای بزرگ آنها کدامند

ج — اول در شمال سیبریه روس است که شهر بزرگ آن را توبولسک می‌نامند

دویم — در مشرق مملکت چین یا ختا است که پای تخت آن را خان بالغ یا پکن میگویند و شهرهای عمده آن نانکن و کانتون است

سیم مملکت ژاپون یا ماچین است که پای تخت آنرا توکیو گویند

چهارم ملک کره است که پای تخت آنرا سهول گویند

پنجم هندچین است که شهرهای بزرگ آن هانوئی است و هووه و سائیگون و سنگاپور و بانگکوک

ششم درجنوب هندوستان است که پای تخت آنرا کلکته میگویند و شهرهای عمده آن بمبئی و مدرس است

هفتم افغانستان که پای تخت آن کابل است

هشتم ترکستان که پای تخت آن بخارا است

نهم ایران که وطن عزیز است و در آنجا متولد شده و زندگانی می کنیم پای تخت آن طهران است و شهرهای

(بزرگ

بزرگ آن تبریز است و مشهد و اصفهان و شیراز

دهم قفقازیه که پای تخت آن تفلیس است

یازدهم آسیای عثمانی که شهرهای عمدهٔ آن ازمیر است و

دمشق و بیت المقدس

دوازدهم عربستان است که شهرهای عمدهٔ آن مکه

است و مدینه

س دریاهای بزرگ آسیا کدامند

ج در شمال اقیانوس منجمد شمالی

در مشرق اقیانوس کبیر یا بحر محیط ساکن که از آن دو دریای ژاپون

یعنی ماچین و چین یعنی ختای متفرع میشوند

در جنوب اقیانوس هند که از آن خلیج بنگاله و بحر عمان

متفرع میگردند

در مغرب بحر ابیض متوسط یا بحر الیونانی که از آن دریای
مرمره و دریای سیاه و دریای ازاق یا دریای
قرم یا آزوف متفرع میشوند

س خلیجهای عمده آسیا کدامند

ج خلیج طونکن و سیام در هند و چین
و خلیج فارس مابین ایران و عربستان و آنرا دریای
شیراز و دریای بندر بوشهر نیز گویند و محل
اتصال او با دریای عمان تنگه هرمز است

س ابواب آسیا کدامند

ج ابواب آسیا یا تنگه های آسیا اول باب بهرنگ
است مابین آسیا و امریکا
دویم تنگه یا باب مالاکا است مابین جزیره مالاکا

وجزیرهٔ سوماترا

سیم باب المندب است که بحر قلزم را بخلیج عمان و
باقیانوس هند متصل مینماید و علت اینکه این نقطه را باب المندب یعنی
درب گریه میگویند بواسطهٔ این است که در قدیم الایام کشتی بادی تند و اول
بوده در عبور از این نقطه غرق می‌شده و کسان مردمی که در کشتی بوده‌اند
البته ندبه میکرده‌اند علت غرق شدن کشتیها تولید مرجان است و از
باندازه در دو طرف بحر قلزم جنگلهای مرجان زیر آب موجود است
که سفاین تجاریه ناچارند از وسط آنجا عبور نمایند و مرجان حجریست آهکی که
معیش حیوانیست دریائی موسوم به پولیپ و این حجر از بدن خود آن حیوان
تولید و رسوب میگردد

س جزایر بزرگ آسیا کدامند

ج اول در اقیانوس کبیر جزیرهٔ ساخالین

دوّیم جزایر نیپون و فرمز و بسیاری از جزایر دیگر که تشکیل مملکت ماچین را می کنند

سیّم جزیره هاینان متعلق بچین

در اقیانوس هند جزیره سیلان یا سراندیب که متعلق بانگلیسهاست و مابین آن و هندوستان تنگهٔ معروفیست موسوم بتنگه پالک که عمق چندانی ندارد و از آنجا انگلیسها صدف مروارید صید میکنند

س شبه جزایر عمده آسیا کدامند

ج اوّل اناطولی یا آسیای صغیر مابین بحر اسود و بحر ابیض متوسط

دوّیم عربستان مابین خلیج فارس و دریای احمر یا قلزم

سیّم دکن یعنی قسمت جنوبی هندوستان

چهارم هند و چین ما بین خلیج بنگاله و دریای چین

س برزخ عمده آسیا کدامند

ج اول برزخ سوئیس که افریقا را با آسیا متصل میکرده و امروز آنرا بریده‌اند و تقریباً از یکصد و هفتاد کرور تومان پول ایران برای مخارج ترعة السویس خرج کرده‌اند

س دماغه‌های عمده آسیا که‌اند

اول دماغه شرقی در شمال شرقی سیبریه روس

دویم دماغه رومانیا در جنوب شبه جزیره مالاکا

سیم دماغه کمرن در جنوب دکن

س جبال عمده آسیا کدامند

ج اول سلسله هیمالایا در شمال هندوستان که قلل شامخه

کره زمین منسوب بآن سلسله هستند و تا قریب ۹۰۰۰ ذرع

ارتفاع پیدا می کنند

دوّیم سلسله آلتائی که در زبان جغتائی بمعنی طلا هست و در

سیبریه و چین واقعست و آنرا کوه طلا میگویند بواسطه معادن طلائی

که از آن استخراج میکنند

سیّم سلسله اورال مابین آسیا واروپا

چهارم سلسله کوه قاف که آنرا قفقازنیه گویند و متوربا

از شمال غربی بجنوب شرقی بحر اسود را ببحر خزر که دریای مازندران

باشد متصل میکند

س اشهار عمده آسیا کدامند

ج اوّلاً در جانب اقیانوس منجمد شمالی نهر ابی وینیسی

و لینا در سیبریه روس

ثانیاً در جانب اقیانوس ساکن اوّل در چین آمور است

ثالثاً

دویم رود زرد که چینیها آنرا هُوانگ هُو میگویند

سیم رود ازرق که چینیها آنرا یانگ تسه کیانگ

میخوانند

چهارم در کُچنچین رود مکُونْ یا کامبُوج

ثالثاً در جانب یه اقیانوس هند نهر گانژ جاریست که یک شعبه

آن براهماپوترا است و سرچشمه آن شعبه در نجد تبت در رشته

سلسله همالایا است

رابعاً در آسیای عثمانی دو نهر فرات و دجله که پس از

متصل شدن بشط العرب موسوم می شوند

س بحیرات عمده آسیا را بشمارید

ج اول بحیره خزر که در شمال ایران واقع شده

وآنرا دریای مازندران و دریای گیلان و دریای

استراباد دریای حاجی ترخان نیز گویند

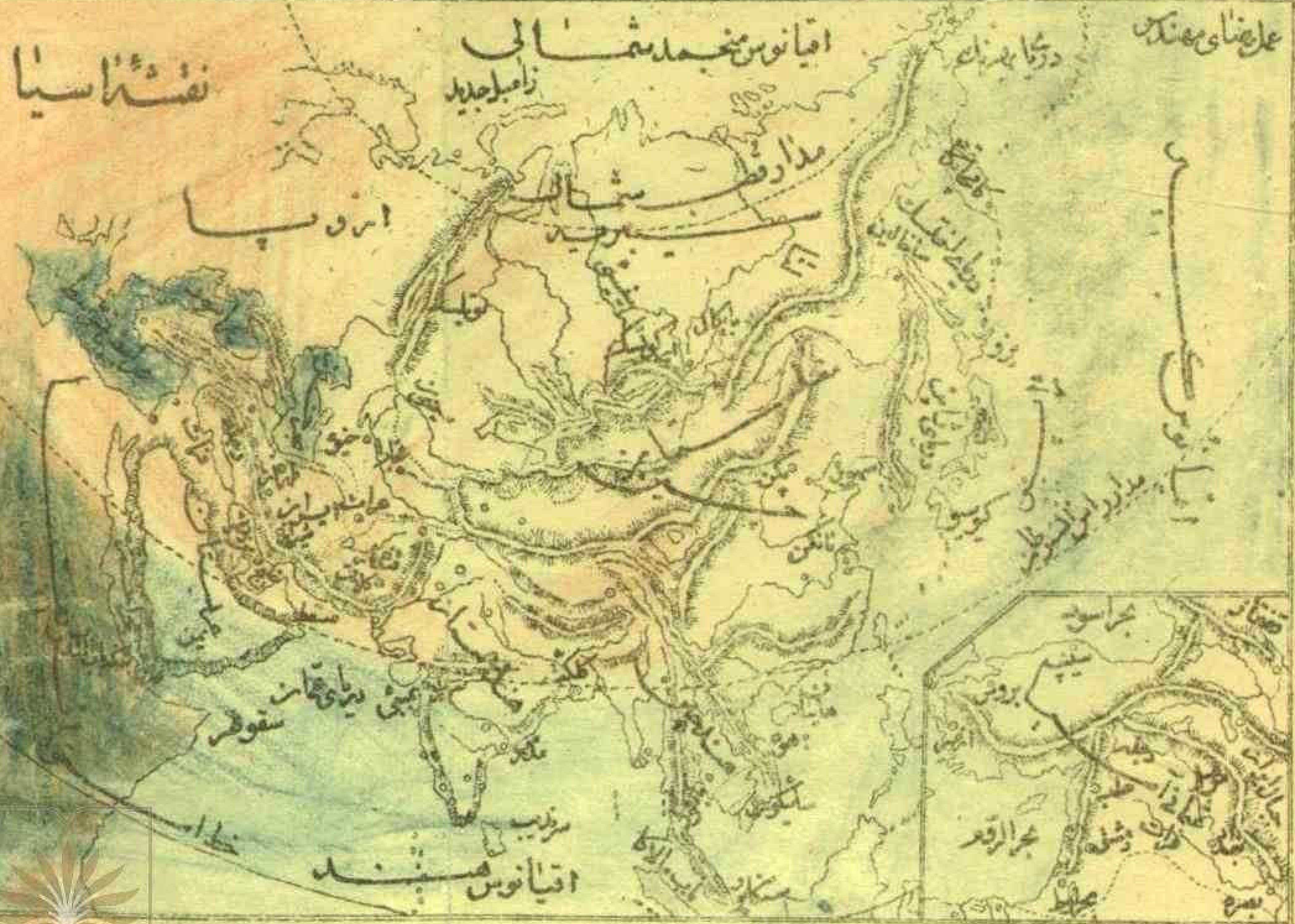
دوم بحیره آرال که دو نهر سیحون یا سیر

دریا و جیحون یا امویه دریا در آن میریزند

سیم بحیره بایکال در سیبریه روس

اوربا

نقشهٔ اسیا
اقیانوس منجمد شمالی
زامبلا جدید
مدار قطب شمالی
سیبریه
اروپا
عمل ضیای مهندس
مدار راس السرطان
دریای عمان
سقوطره
سرندیب
اقیانوس هند
بحر اسود
بصره

۲. اروپا

س حدود اروپا را بیان کنید

ج اروپا از طرف شمال محدود است باقیانوس منجمد شمالی
و از طرف مشرق بقطعه آسیا و از طرف مغرب باقیانوس اطلس و از طرف
جنوب ببحر ابیض متوسط و بحر اسود

س ممالک عمدهٔ اروپا و شهرهای بزرگ آن کدامند

ج در مغرب اولا مملکت جمهوری **فرانسه** که پای تخت
آن **پاریس** است
دویم مملکت **انگلیس** که دو جزیره بزرگ است و پای تخت
آنرا **لندن** خوانند
سیم مملکت **بلژیک** که پای تخت آن **بروکسل** است
چهارم مملکت **هولند** که پای تخت آن **لاهه** است

پنجم در وسط اروپا مملکت آلمانی که پای تخت آن برلین است

ششم مملکت اطریش یا اوستریا که پای تخت آن

وین است و ما ایرانیها آنرا وینه میگوئیم

هفتم جمهوری سویس که پای تخت آن برن است

هشتم در سمت شمال و مشرق مملکت دانمارک که پای تخت آن

کپنهاک است

نهم و دهم دو مملکت سود و نروژ که پای تختهای اینها

استکلم و کریستیانیا هستند

یازدهم مملکت روسیه که پای تخت آن پطرزبورغ است

دوازدهم در جنوب مملکت اسپانی که پای تخت آن

مادرید است

سیزدهم مملکت پورتقال که پای تخت آن لیسبون است

چهاردهم مملکت ایطالیا که پای تخت آن رُهم است

پانزدهم مملکت عثمانی که پای تخت آن قسطنطنیه و

اسلامبول میگویند

شانزدهم ملک یونان که پای تخت آن اطانیه است

هفدهم مملکت رومانی یا افلاق و بُغدان که

پای تخت آن بُخارست است

هیجدهم ملک سیربستان که پای تخت آن بلگراد است

نوزدهم ملک قراطاغ که پای تخت آن ستینیه است

پس شهرهای عمدهٔ اروپا را شمارید

ج اوّلا در انگلستان منچستر است و لیورپول و

در اسکس ادنبور و گلاسکو و در ارلند شهر

دُوبلَن که پای تخت آن جزیره است

ثانیاً در بلژیک شهر آنورز

ثالثاً در هولند شهر آمستردام

رابعاً در اطریش شهرهای پراک و لامبرگ و تریست

خامساً در آلمانی شهرهای مونیک و درسد و هامبورک

سادساً در روسیه شهرهای مسکو یا مسقو و وارسوی یا ورشو و اودسا

سابعاً در فرانسه شهرهای لیون و بندر مارسی و شهرهای بوردو و لیل

ثامناً در اسپانی شهرهای بارسلون و والانس و بندر کادیکس

ثامناً در ایطالیا شهرهای ناپل و میلان و فلورانس و وِنیز

س دریاهای اصلی اروپا و متفرعات آنها کدامند

ج دریاهای اصلی اروپا عبارتند از دو اقیانوس و یک دریای بزرگ و خلیج یعنی اقیانوس منجمد شمالی و اقیانوس اطلس و بحر ابیض متوسط که آنرا بحر الروم و بحر الجوانی نیز گویند

اولاً از اقیانوس منجمد شمالی بحر ابیض متفرع میگردد

ثانیاً از اقیانوس اطلس دریای بالتیک متفرع میشود و دریای شمال و دریای ایرلند و دریای مانش و بحر فرنسه که آنرا خلیج گاسکونی نیز گویند

ثالثاً از بحر ابیض متوسط دریای تیرنی متفرع می گردد که از بحر توسکان

نیز گویند و دریای آدریاتی و دریای یونانی و دریای

بحر الجزایر یا دریای اژه و دریای مرمره و بحر

اسود و دریای آزوف یا آزو که آنرا بحر قرم

نیز خوانند

رابعا بحر خزر یا دریای مازندران که دریائی است

منفرد و محصور و عظیمترین دریاچه کره زمینست

پس خلجان عمده اروپا را بشمارید

اولا در دریای بالتیک خلیج بوتنی است واقع مابین

سوود و روسیه و دو خلیج فنلاند و ریگا واقع

در انمملکت خیره

ثانیا در اقیانوس اطلس خلیج گاسکونی مابین فرانسه

و اسپانی واقع شده

ثالثا

ثالثا در بحرالجوانی خلیج لیون در فرانسه و در خلیج
ژن و نیز در ایطالیا واقع شده‌اند

س ابواب عمده اروپا را بشمارید

ج اول در اقیانوس اطلس و متفرعات آن اولا ابواب
اسکاژرراک و کاتگا و سوند مابین دانمارک
و نروژ و سوود واقع گردیده‌اند

ثانیا مابین فرانسه و انگلستان تنگه
پادوکاله واقع شده

ثالثا مابین انگلستان و ایرلند تنگه سن ژورژ
و تنگه شمال

دویم در بحر ابیض متوسط و متفرعات آن اولا تنگه جبل الطارق

است که مابین اسپانی و افریقا واقع شده

ثانیا

ثانیاً فاردُوَمسین مابین ایطالیا و سیسیل

ثالثاً تنگهٔ اُترانت مابین ایطالیا و عثمانی

رابعاً بوغاز داردانل و بوغاز قسطنطنیه مابین

اروپای عثمانی و آسیای عثمانی

خامساً تنگهٔ ینگی قلعه مابین قرم و قفقازیه

س جزایر و شبه جزایر عمدهٔ اروپا را شماره دهید

ج اولاً در اقیانوس منجمد شمالی جزیرهٔ نُوا زِمبل جدید واقع

شده که متعلق است بروسیه و جزایر لفودن که به نروژ تعلق دارد

ثانیاً در دریای بالتیک جزایر سیلند و فیونی و سایر

جزایر مجمع الجزایر دانمارک واقع شده‌اند بعلاوه در همان دریا جزیرهٔ

گتلند متعلق است به سوئد و جزیره اُزیل متعلق است بروسیه

ثالثاً در اقیانوس اطلس جزیرهٔ ایسلند و جزایر فرو واقع

شده‌اند

شده اند که متعلقند بدانمارک و مجمع الجزایر بر بتانی که اصول آنها بر تانی کبیر است و جزیره ایرلند و جزایر هبرید در این دریا واقع شده و جزیرهٔ عظیم بر تانی با جزیرهٔ ایرلند تشکیل مملکت انگلستان را نموده اند که امروز اول دولت بحری است

رابعاً در بحر الجوانی در جنوب غربی جزایر بالئار واقع شده اند که متعلقند باسپانی و جزیرهٔ کرس که از آن فرانسه هاست و جزایر ساردنی و سیسیل منسوبند بایطالیا و در جنوب شرقی آن دریا جزیرهٔ مالت متعلق است بانگلیس و جزایر یونانی و نگروپون بیونانی ها تعلق دارند و جزیرهٔ کریت متعلق است بعثمانی

س شبه جزایر عمدهٔ اروپا را بشمارید

ج اولاً شبه جزیرهٔ اسکاندیناوی است

سوئد و نروژ و لاپونی و شبه جزیرهٔ اسپانی و پرتغال

اسپانی و پورتقال و شبه جزیره ایطالیا یی که عبارتست
از مملکت ایطالیا

ثانیا شبه جزیره ژوتلند در دانمارک و شبه جزیره مره
در جنوب یونان و شبه جزیره کریمه یا قرم که متعلق است بروسیه

س برازخ عمده اروپا را بشمارید

ج برزخ کرنت شبه جزیره مره را بخشکی متصل مینماید و برزخ
پرکپ شبه جزیره قرم یا کریمه را بروسیه

س دماغه های عمده اروپا را بشمارید

ج اولا در اقیانوس منجمد شمالی دماغه شمالی در لاپونی
واقع شده

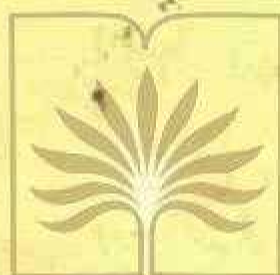
ثانیا در اقیانوس اطلس و متفرعات آن راس لندزاندس در نروژ
و دماغه دو وکانسبی در انگلیس و راس لاندزاند در
(انگلیس)

انگلیس واقع شده‌اند و نیز دماغه سن ماتیو در فرانسه و رأس فینیستر در
اسپانی و دماغه سن وَنسان در پورتقال واقع گردیده‌اند
ثالثاً در بحر ابیض متوسط و متفرعات آن دماغه اسپارتی ونتو و دماغه
لگا در ایطالیا و روس ماتاپان در مره واقع گردیده‌اند

س سلاسل جبال عمده اروپا را بشمارید

ج جبال سلسلهٔ اروپا از این قرارند
ژورآ مابین فرانسه و سویس و وژ مابین فرانسه و آلمانی و سون
در فرانسه و کارپات در اطریش و بالخان در عثمانی و آپن
در ایطالیا و پیرنه مابین فرانسه و اسپانی و جبال اسکاندنیاوی
یا دُفرین در نروژ و سوید و جبال اورال و قفقاز یا
کوه قاف مابین روسیه و آسیا

س کوههای آتش‌فشان اروپا کدامها هستند

ج در قرب شهر ناپل کوه آتشفشان وزووو در جزیره سیسیل
کوه آتشفشان اِتنا و در جزیره ایسلند کوه آتشفشان هکلا

س انهر عمده اروپا را بشمارید

ج اولاً در جانب بیه اقیانوس منجمد شمالی دو نهر پچورا و داوینا
در شمال روسیه جاری می شوند

ثانیاً در حوضه بالتیک رود نیمن در روسیه جاریست و رود
ویستول در پولونی که لهستان قدیم باشد و رود اُدِر
در پروس یا پروسیه

ثالثاً در جانب محیط اقیانوس اطلس انهر سِن و لوار و گارون
در مملکت فرانسه جریان دارند و رود تاژ در شبه جزیره هیسپانی

رابعاً در حوضه بحر ابیض متوسط رود اِبر در اسپانی جاریست
و رود رُون در فرانسه و دو نهر تیبر و پو در ایطالیا

نقشهٔ اوروپا

اقیانوس منجمد شمالی

گروانلند

ایسلاند

جزایر فرووه

اقیانوس اطلانتیک

جزایر بریطانیه

اسکاندیناویه

جزایر نووزمبله

سیبریه

جبال اورال

دریاچهٔ آرال

بحر خزر

قفقاز

روس

ولگا

دن

فرانسه

اسپانیا

لیسبون

ایتالیا

بحر اسود

بحر ابیض

ایران

دجله

فرات

افریقیا

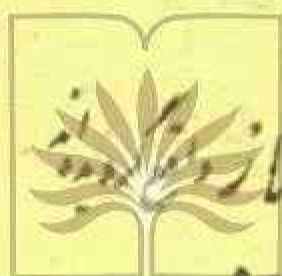
خامساً در حوضه بحر اسود رود عظیم **دانوب** جاریست که از جهت
عظمت دومین نهر اروپاست و در طول سیر این مملکت **آلمانی** و **اطریش**
و مملکت **افلاق** و **بغدادان** یا **رومانیه** را مشروب میسازد و علاوه
نهرین **نیپر** و **دون** در خاک روسیه جریان مینمایند
بعلاوه در حوضه بحر خزر یا دریای مازندران نهر **ولگا** جاریست که عظیم‌ترین
انهار اروپاست و آن در خاک روسیه سیر میکند و بالاخره رود **اورال** است
که آنرا غالباً جغرافیون سرحد و فصل مشترک مابین اروپا و آسیا میشمارند

س بحیرات عمدهٔ اروپا که اینند

ج اولاً در روسیه بحیره **لادوگا** واقع شده که اعظم دریاچه‌های
اروپاست و پس از آن دریاچه **اونگا**

ثانیاً در سوود بحیرات **وِنِر** و **وِتِر** و **مِلار** واقع شده‌اند

ثالثاً در سویس دو دریاچه **ژنو** و **کونستانس**

۳. افریقا

س حدود افریقا را بیان نمائید

ج افریقا از طرف شمال محدود است ببحر ابیض متوسط و از طرف مشرق ببحر احمر یا قلزم و اقیانوس هند و از طرف جنوب و مغرب با قیانوس اطلس

س ممالک عمده افریقا و شهرهای بزرگ آنها کدامها هستند

ج اول در شمال ملک مراکش واقع شده که مملکتی است مستقل پای تخت آن فاس و شهر عمده آن مراکش است

دوم ملک الجزیره که پای تخت آن الجزیره و متعلق است بفرانسه

سیم ملک طونس که پای تخت آن طونس و در تحت حمایت فرانسه است

چهارم طرابلس غرب که پای تخت آن طرابلس و متعلق است بدولت عثمانی

پنجم مصر که پای تخت آن مصر القاهره است و آنرا گاه بطور مختصر
قاهره گویند شهر عمده و بندر مهم آن اسکندریه است این ملک اسما در تحت
سلطنت عثمانی است

ششم در مشرق ملک حبشه که پای تخت آن جندار است و ملکی است
مستقل

هفتم ملک زنگبار که متعلق به آلمانها و انگلیسها است

هشتم ملک موزامبیک که پای تخت آن موزامبیک
و متعلق است بپرتگالیها

نهم در مغرب سنگال که شهر عمده آن سن لوئی و ملک سودان
که شهر عمده آن تمبوکتو است و هر دو متعلقند بفرانسه

دهم ملک گینه متعلق بانگلیس

یازدهم ملک گونگو متعلق بفرانسه

دوازدهم در وسط مملکت آزاد گونگو که پای تخت آن بوما است ممالک در تحت سلطنت دولت بلژیک واقع شده

سیزدهم در جنوب مهاجرنشین راس عشم الخیر واقع شده که پای تخت آنرا کاپ یا کیپتون میگویند و متعلق است بانگلیسها

چهاردهم و پانزدهم دو جمهوری ترانسوال و اورانژ که پای تختهای آنها پرتوریا و بلومفونتین هستند

شانزدهم جزیره ماداگاسکار که در شرق افریقا واقع شده و پای تخت آن تاناناریو و متعلق است بفرانسه

س دریاهای عمده افریقا کدامند

ج اولاً در مغرب اقیانوس اطلس است که بحر الجوانی یا بحر الروم یا بحر ابیض متوسط از آن منشعب میگردد
ثانیاً در مشرق اقیانوس هند است که بحر احمر یا قلزم

(از آن)

از آن متفرع میشود

س خلیجان عمدهٔ افریقا را بشمارید

ج خلیج گینه در اقیانوس اطلس و خلیج عدن در مدخل بحر احمر

س تنگه‌های عمدهٔ افریقا کدامها هستند

ج تنگهٔ جبل الطارق مابین مراکش و اسپانی و تنگهٔ موزامبیک در مغرب جزیرهٔ ماداگاسکار و باب المندب مابین حبشه و عربستان

س جزایر عمدهٔ افریقا کدامند

ج اولاً در اقیانوس اطلس یا بحر محیط غربی جزایر آسور و جزایر مادر و جزایر رأس الاخضر واقع شده‌اند که متعلقند به پورتغال؛ و جزایر مشهور بجزایر خالدات که از روی آن کاناری میخوانند و آنها را بقناری معرب کرده‌اند و طیر خوشخوان معروفی که قناری میگویند از آنجاست.

ازانجزیره آمده متعلق است به اسپانیولی ها بعلاوه در ازمنه

قدیم جزایر خالدات اهمیت داشته و مغربی ترین جزایر آنرا که جزیره فرو میگویند حد

غربی اراضی مسکونه عالم شمرده‌اند بالاخره جزیره سنت الن در اقیانوس غربی

واقع شده که متعلق است بانگلیس ها و بواسطه حبس ناپلیون کبیر در آنجا این

جزیره اهمیت تاریخی پیدا کرده

ثانیا در اقیانوس هند جزیره عظیم ماداگاسکا و جزیره رئونیون

واقع شده‌اند که متعلقند بفرانسه و جزیره موریس که منسوب است بانگلیس

ب برزخ عمده افریقا کدام است

ج برزخ عمده افریقا برزخی است که آنرا به آسیا متصل میکند و فقط عرض

آن قریب بهشت فرسخ است و آنرا برزخ سوئیس میگویند امروز بتوسط

کمپنی فرانسوی مشهور بکمپانی لسپس برزخ مزبور بریده شده و ترعه احداث

کرده‌اند که افریقا را از آسیا منفصل و بحر الروم را ببحر القلزم متصل مینماید و از برای برزخ

مزبور

مزبور واحداث ترعه سوویس تجاوز از یکصد و هفتاد کرور تومان ایران خرج کرده اند

س دماغه‌های افریقا را بشمارید

ج دماغه‌های عمده افریقا اولا در شمال طونس رأس الابیض است و ثانیا در مغرب سِنِگال دماغه رأس الاخضر و ثالثا در جنوب مهاجرنشین کاپ دماغه عشم الخیر است که آنرا دماغه امید نیک نیز اصطلاح کرده اند رابعا و بالاخره در مشرق افریقا رأس گاردافوئی است

س جبال سلسله افریقا کدامها هستند

ج اولا سلسله اطلس است که ممالک مراکش و الجزیره و طونس مرور نموده و بمناسبت آن بحر محیط غربی را اقیانوس اطلس نامیده اند و ثانیا جبال عمده افریقا کوههای حبشه اند و جبال سلسله کیلیمانجارو و کنیا

که در قسمتهای مرکزی واقع شده اند

س رودخانهای عمده افریقا کدامها هستند

ج اولاً در حوضه بحرالجوانی رود نیل جاری است که یکی از نهرهای

اطول دنیاست و در درون افریقا در بحیرات چند سرچشمه آنرا واقع اند

این نهر در ملک سودان و مصر جاری می شود و بالاخره در بحر ابیض متوسط میریزد

ثانیاً در جانب اقیانوس اطلس در ملک سنگامبی نهرین سنگال

و گامبی جاری میشوند و در ملک گینیه رود نیژر و در قسمتهای مرکزی

نهر کونگو و در مهاجرنشین راس عشم الخیر رود اورانژ جریان مینماید

ثالثاً در جانب محیط هند رود زامبیز در ملک موزامبیک جاریست

س دریاچه‌های عمده افریقا را بشمارید

ج اولاً در سرچشمه رود نیل دریاچه ویکتوریا نیانزا و

البرت نیانزا واقع شده اند که نیل ابیض از آنجا جاری میشود

(و ثانیاً)

نقشهٔ افریقا

جزائر آسوره

جزائر مادر

جزائر قناری یا خالدات

آسیا

بحر محیط اطلس

بحر هند

خط استوا

عمل رضا مهندس

و ثانیاً بحیرهٔ تانگانیکا است که آب آن بنهر کنگو میریزد

و ثالثاً دریاچهٔ نیاسا است که شط آن داخل رود زامبز میگردد

و رابعاً بالاخره دریاچهٔ چاد است که در مملکت سودان واقع شده

۴. امریکا

س حدود امریکا را بیان نمائید

ج امریکا محدود است از طرف شمال با قیانوس منجمد شمالی و از طرف مشرق با قیانوس اطلس و از طرف جنوب و مغرب با قیانوس کبیر یا بحر محیط پاسفیک

س ممالک عمده و شهرهای بزرگ امریکا کدامها هستند

ج در امریکای شمالی

اوّل ارض آلاسکا متعلق به دول متحده ینگی دنیا

دوّیم جزیره گرینلند متعلق به دانمارک

سیّم کانادا یا امریکای انگلیس که پای تخت آن اوتاوا و شهر عمده آن مونترئال است

چهارم دول متحده شمالی که پای تخت آن واشنگتن است و ما ایرانیان بیشتر اهل آنجا را ینگی دنیائی میگوئیم شهرهای عمده آنجا نیویورک

(دنباله)

و شیکاگو و سن لوویی و سان فرانسیسکو

پنجم دولت مکزیک که پای تخت آن مکزیکو است

ششم امریکای مرکزی که شهر بزرگ آن گاتمالا است

هفتم جزایر آنتیل که شهر اصلی آن هاوان در جزیره کوبا واقع است

هشتم در امریکای جنوبی ممالک گویان که چند قسمت متعلق باروپاییها هستند شهرهای عمده آن ملکها یکی جورجتون است متعلق بانگلیسها و دیگری پاراماریبو متعلق بهولندیها و کاین متعلق بفرانسویان

نهم مملکت برزیل که پای تخت آن ریودوژانیرو است

دهم ونزوئلا که پای تخت آن کاراکاس است

یازدهم کلومبیه که باسم کریستوف کلومب کاشف ینگی دنیا موسوم گردیده و پای تخت آن بوگوتا است

دوازدهم مملکت اکوادر که پای تخت آن کیتو است

سیزدهم مملکت پرو که پای تخت آن لیما است

چهاردهم مملکت بلیویه که پای تخت آن لاپاز است

پانزدهم مملکت شیلی که پای تخت آن سانتیاگو است

شانزدهم مملکت آرژانتین که پای تخت آن بودنوزر است

هفدهم مملکت پاراگوئه که پای تخت آن آسمپسیون است

هیجدهم مملکت اوروگوئه که پای تخت آن مونته‌ویدئو است

س دریاهای بزرگ ینگی دنیا را بشمارید

ج اولاً در شمال اقیانوس منجمد شمالی است که از آن دریای بافن متفرع میشود

ثانیاً در مشرق بحر محیط اطلس است که از آن بحار هودسن و مکزیک و آنتیل جدا میشوند

(ثالثاً

ثانیاً در مغرب محیط ساکن است که از ان دریای برنگ متفرع میگردد

س خلیجهای عمدهٔ امریکا را بشمارید

ج اولاً خلیج سن لوران در قیانوس اطلس و ثانیاً دو خلیج پاناما و کالیفورنی در بحر محیط کبیر این خلیج اخیر را غالباً باسم دریای سرخ ذکر میکنند

س ابواب عمدهٔ امریکا کدامها هستند

ج اولاً تنگهٔ برنگ مابین ارض آلاسکا و سیبریه
ثانیاً باب فلوریدا مابین شبه جزیرهٔ موسوم بهمین اسم و جزیرهٔ کوبا
ثالثاً بوغاز یوکاتان مابین شبه جزیرهٔ موسوم بهمین اسم و جزیرهٔ کوبا
بالاخره باب ماژلان مابین ملک پاتاگونیه و ارض النار

س جزایر عمدهٔ امریکا را بشمارید

ج اولاً در قیانوس منجمد شمالی گروانلند یعنی جزیرهٔ خضرا

متعلق است به دانمارک

ثانیا در اقیانوس اطلس جزیره ترنو یعنی ارض جدید متعلق است بانگلیس و مجمع الجزایر آنتیل که متعلق بود باسپانی در جنگ همین سال امریکائی‌ها از آن دولت انتزاع نمودند جزایر عمده این مجمع الجزایر یکی کوبا است و دیگری پورتوریکو که متعلق به اسپانیولیها بود و از چنگ آنها بیرون رفت جزیره عمده دیگر این مجمع الجزایر یکی ژامائیک است که انگلیسها متصرف شده و دیگری جزیره مستقله هائیتی

س نیم جزیره‌های عمده دنیای جدید کدامند

ج اول شبه جزیره لابرادور در ملک کانادا دوم شبه جزیره فلوریدا در دول متحده ینگی دنیا سیم نیم جزیره یوکاتان و شبه جزیره پست کالیفورنی در ملک مکزیک اولین این نیم جزیره در اقیانوس اطلس واقع شده و دو تای دیگر در محیط کبیر

س بروج عمده امریکا کدام است

ج برزخ عمده امریکا برزخ پاناما است که امریکای شمالی را با امریکای جنوبی متصل نموده و عرض آن تجاوز از ده فرسخ است کومپانی فرانسوی موسوم کمپانی لسپس که برزخ سوئیس را بریده و افریقا را از آسیا منفصل و بحر ابیض متوسط را بحر قلزم متصل کرده و ترعة السوئیس را ایجاد نمود تشکیل شرکت تازه نمود بخیال بریدن برزخ پاناما و انفصال دو امریکا و اتصال دو اقیانوس افتاد پس از مخارج فوق العاده شرکت مزبوره منحل گردید و علی الحساب این امر عمده بزرگ در عهده تعویق است

س دماغه‌های عمده امریکا کدامند

ج اول دماغه سن رُکش در مشرق مملکت برزیل دویم دماغه هوزن در جنوب پاتاگونیه سیم دماغه غربی در شمال غربی ارض آلاسکا

س جبال سلسله بزرگ دنیا را بشمارید

ج در ینگی دنیای شمالی سلسله کوهی تقریبا از شمال غربی بجنوب شرقی ممتد گردیده

که قسمت اول آنرا جبال رُشُو یعنی سنگستان و قسمت دویم آنرا باسم سلسله

کُردیلِر میخوانند

در ینگی دنیای جنوبی نیز سلسله نظیر آنچه ذکر شد ولی بسیار نزدیک بسواحل غربی ممتد

گردیده و آنرا سلسله آند یا کُردیلِر جنوبی مینامند و این رشته کوه از ملک کلومبیه

و ملک پُرو و ملک شیلی وغیره میگذرد و بنوک جنوبی امریکا منتهی میگردد

س رودهای عمده امریکا را بشمارید

ج اولا در جانبه اقیانوس منجمد شمالی رود مکنزی در امریکای انگلیس

جاریست

ثانیا در جانبه اقیانوس اطلس شمالی نهر سن لُوران در ملک کانادا

جاری میگردد و در مملکت اتازونی یعنی ملک دول متحده یا ممالک متحده

ینگی دنیا نهر عظیم مسیسیپی جریان مینماید که شعبه یا فرع بسیار طویل مسوری

(دراه

در آن سرحد و آمازون که با انضمام آن فرع اطول رودهای دنیا است بالاخره رود
ریودل نورت مملکت مکزیک را از دول متحده جدا نموده در
سرحد این دو خطه جاریست

ثالثاً در جانب جنوبیه اقیانوس اطلس جنوبی رود اورینوک در مملکت ونزوئلا
جاریست و دو نهر آمازون و سان فرانسیسکو در مملکت
برزیل جاریست این دو رود آمازون عریضترین انهر دنیا است
بالاخره رود پلاتا و دو فرع عمده آن که به پاراگوئه و اوروگوئه
موسومند در جماهیری که بهمین اسامی مسمی هستند جریان مییابند

س بحیرات عمده امریکا را بشمارید

ج اولاً در امریکای انگلیس دو دریاچه گرانتورس یعنی
دُب اکبر یا خرس بزرگ و اسلاو یعنی بحیره غلامان
یا عبید واقع شده اند ثانیاً در همین مملکت یعنی در کانادا و دول متحده شمالی

سکی

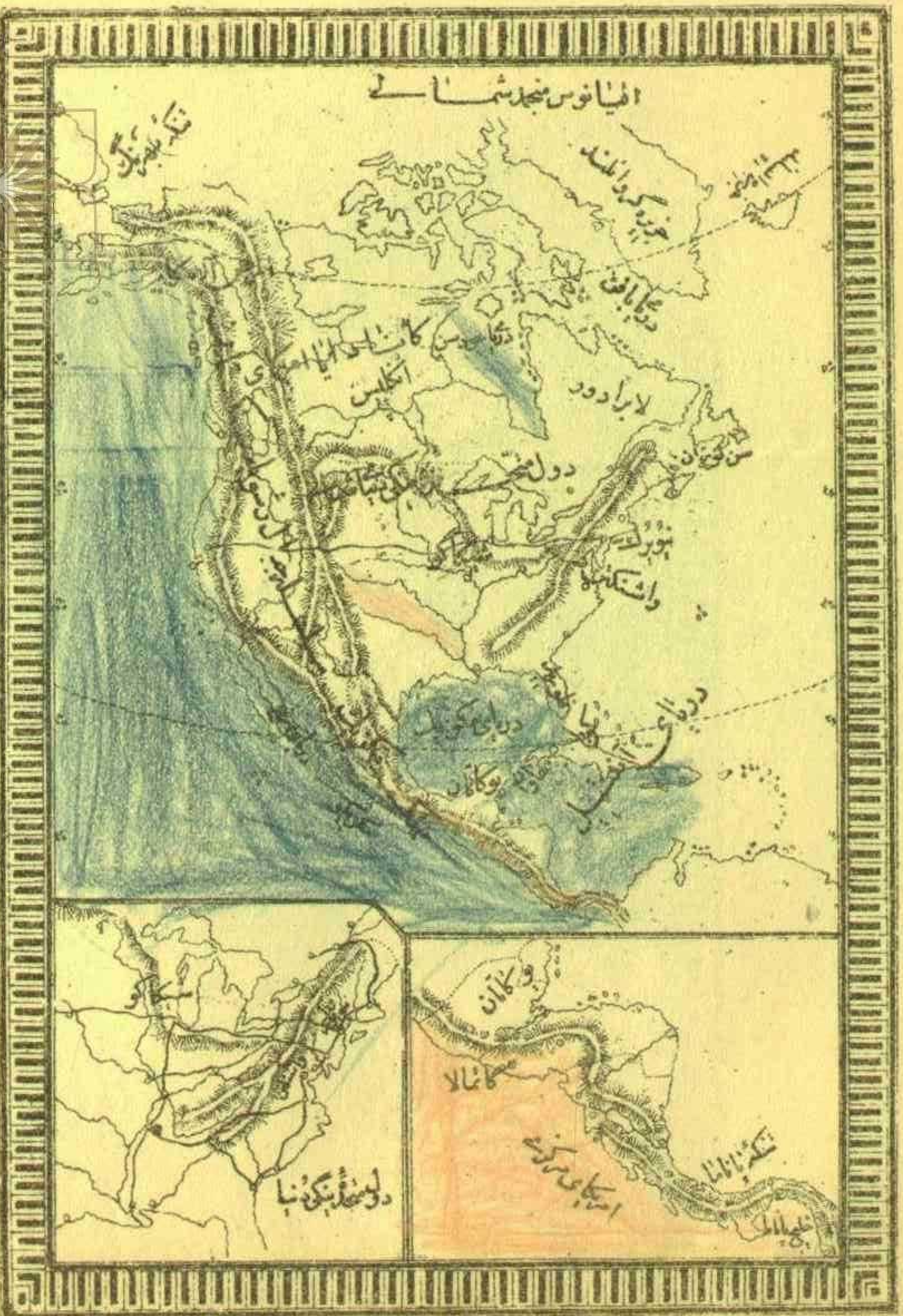
یگی دنیا بحیرات عظیمهٔ خمسه ذیل آب سرشار خود را در نهر سنت لوران میریزند

ازین پنج دریاچه یکی اول بحیرهٔ سوپریور است یعنی بحیرهٔ علیا و دوم

دریاچه میشیگان و سیم دریاچهٔ هورن و چهارم دریاچهٔ اریه و

بالاخره پنجم دریاچهٔ اونتاریو

اقیانوس منجمد شمالی
جزیره گروانلند
انکلیس
لابرادور
دول متحده
نیویورک
واشنکتن
کاتمالا
امریکای مرکزیه

جزایر آنتیل کوچک
کاراکاس
ونزوئلا
گویان
اکواتر
رود آمازون
برزیل
لیما
بولیوی
دماغه سن روک
باهیا
ریودوژانیرو
مدار راس الجدی
سانتیاگو
بوئنوس آیرس
مونته ویدئو
پاتاگونی
جزایر فالکلند
ارض آتش
تنگه ماژلان
دماغه هورن
اقیانوس اطلس
اقیانوس کبیر

۵. اقیانوسیه

س حدود اقیانوسیه را بیان نمائید

ج اقیانوسیه از طرف مغرب نزدیک میشود باسیا و اقیانوس هند و از طرف
مشرق با امریکا و از طرف جنوب با اقیانوس منجمد جنوبی محدود میگردد
این قسمت پنجم عالم مرکبست از قارهٔ جسیم که آنرا استرالیا یا هولند جدید مینامند
و از جزایر بسیاری که در اطراف آن واقع شده اند

س ممالک و شهرهای عمدهٔ اقیانوسیه کدامها هستند

ج اول قارهٔ جنوبیه که آنرا استرالیا و هولند جدید
نیز میگویند و شهرهای عمدهٔ آن سیدنه و ملبورن است و متعلق است
بانگلیسها
دویم جزایر مالزیه که شهر عمدهٔ آنها در جزیره جاوه موسوم بطاویه
و متعلق بهولندیها است و در جزیره لوسن موسوم مانیلا و متعلق باسپانیا است

سیم

سیم جزایر پولینزیه است

س دریاهای اقیانوسیه کدام‌ها هستند

ج اول دریای چین یا دریای ختا دویم دریای معروف به بحر مرجان سیم دریای زلند جدید یا دریای تاسمان

س خلجان اقیانوسیه را بشمارید

ج خلیج منحصر فقط همان خلیج کارپنتاری است که در شمال اوستر الیا واقع شد

س بعضی ابواب اقیانوسیه را بشمارید

ج اول باب مابین جزیرهٔ سوماترا و جزیرهٔ جاوه باب سُند واقع شده دویم باب مابین اوستر الیا و جزیرهٔ گینیهٔ جدید تنگهٔ تورس و بالاخره باب مابین جزیرهٔ تاسمانیه و هولند جدید تنگهٔ باس واقعست

س الحوستهای عمدهٔ اقیانوسیه کدام‌ها هستند

آسیا
مدار راس السرطان
دریای چین
لوسن
جزایر فیلیپین
جزایر کارولین
خط استوا
جزایر مرکیز
جاوه
دریای مرجان
استرالیا
یا هولند جدید
استرالیای جنوبی
کالدونی جدید
فیجی
تاهیتی
مدار راس الجدی
زلاند جدید
تسمانی

ج اولاً در قسمت مالزیه مجمع الجزایر فیلیپین واقع شده که متعلق

بوده به اسپانی و پس از محاربه این سال که دولت جمهوری ینگی دنیا

کرده هنوز قضایا فیه است معلوم و در همین قسمت جزیره بورنئو واقع

گردیده که آنهم جنبه متعلق بهمان دولت بوده بالاخره مجمع الجزایر سلب

جزایر سوماترا و جاوه در قسمت مزبوره متعلقه به هولندی؛

ثانیاً در پولینزیه ملانزی جزیره گینه جدید واقع است که مابین

دول ثلاثه آلمانی و هولند و انگلیس قسمت شد و جزیره کالدونی

جدید در این قسمت متعلق است بفرانسه و جزیره زلند جدید متعلق بانگلیس

ثالثاً در پولینزیه خاصه جزایر فیجی منسوبه بانگلیس و جزایر تاهیتی

و مارکیز متعلقه بفرانسه و جزایر هاوائی یا ساندویچ جزایری

هستند مستقل

جغرافیای ملتی

ایران

۱. جغرافیای طبیعی ایران

س حدود ایران را بیان نمائید

ج ایران که وطن عزیز ماست و در آن متولد شده و در آنجا نشو و نما نموده‌ایم از طرف شمال محدود است به قفقازیه روس و بحر خزر و ترکمانیه روس و از طرف مشرق به مملکت هرات و افغانستان و بلوچستان و از طرف جنوب به خلیج فارس و از طرف مغرب بسلاسل جبال متوازیه که از شمال غربی بجنوب شرقی ممتد گردیده‌اند و فصل مشترک ما بین خاک ایران و خاک عثمانی هستند

س)

س ایران چه قسم مکانی است

ج ایران بحدیست مرتفع که در روی آن در شمال و مغرب و جنوب سلاسل جبال شامخه ممتد گردیده‌اند

س سلاسل جبال ایران کدامها هستند

ج اول سلسلهٔ جبال خراسان است که در بعضی نقاط ارتفاع آن از سه هزار ذرع تجاوز مینماید رشته‌های آن از شمال غربی بجنوب شرقی ممتد گردیده‌اند رشته از این سلسله در شمال مشهد بکوه هزار مسجد موسوم است و در دامنه رو بشمال همین رشته کلات نادر که نادرشاه افشار مأمن و مخزن خود قرار داده بود واقع گردیده و در خارج همین دامنه در سمت شمال غربی کلات نادر رشته‌های جنب شعب‌های خرم حاصلخیز دره جز و دره گز را از یکدیگر جدا مینمایند وبعد از سواحل بحر خزر در گیلان و مازندران خرم‌تر و سبزتر و حاصلخیزتر از دره‌های دره جز ایران نقطه ندارد و در پای دامنهٔ همین رشته‌ها است که

رودسها

روسها عشق آباد را بنا کرده موقف راه آهن قرار داده‌اند و حالا ترقی

کرده شهری شده است

س در این سلسله‌ها دره عمده که هست

ج اول دره **رود اترک** است که **قوچان** هم در آن دره

واقع شده و اگرچه رود اترک از پشت رشته شمالی این دره شروع میشود

ولی اهالی آنجا سرچشمه حقیقی آن رود را منبعی میشمارند واقع در شمال قوچان

موسوم به **قراغازان** یعنی دیگ سیاه و آن چشمه ایست استخر مانند بعرض

.. ذرع که آب از قعر آن لاینقطع صعود میکند و سرشار گردیده در دره اترک

سرازیر میگردد

دوم دره ایست متقابل و مخالف با دره اترک که شهر مشهد در آن واقع شده و

این دره‌ها بین رشته هزار مسجد که در شمال مشهدست و رشته **بینالود** که

در جنوب آنست احداث گردیده و رودخانه **کشف رود** در آن جاریست

(وکوه)

, کوه شاه جهان که در سرچشمه نصب اترک و کشف رود را از یکدیگر

جدا نموده تجاوز از سه هزار و دویست ذرع ارتفاع دارد (۳۲۰۰)

س قلل عمده این سلاسل کدامند

ج یکی قله شاه جهان است که مذکور شد و دیگر قله ایست

در جنوب غربی بجنورد که ارتفاع آن از سه هزار و هفتصد ذرع تجاوز مینماید

(۳۷۵۰)

س دویم سلسله جبال ایران کدام است

ج دویم سلسله جبال ایران سلسله ایست که بشکل نیم دایره بر سواحل

جنوبی دریای خزر احاطه نموده و عموماً باسم سلسله البرز یا البرج معروفست

س قلل عمده و رشته های معتبر البرز را شرح دهید

ج اول قله عمده این سلسله که شرقی تر از همه است شاه کوه

است که از طرفی در جهه شمال بر دشت استراباد و از طرف دیگر در جهه

جنوب

جنوب بر سهل شاهرود مشرف است و گردنه **چالچانلیان** که در این
موضع راه استراباد است متجاوز از دو هزار و ششصد ذرع ارتفاع
دارد (۲۶۲۰) مسافرینی که از طهران باستراباد میروند در مغرب
شاه کوه دور نمیزنند و یکروز راه خود را کوتاه میکنند و از گردنه عبور مینمایند
که بشمشیر بر معروفست در این گردنه شمشیر بر منبعی است موسوم به
چشمه علی که آب آن مزارع آستانه را مشروب میسازد و بعقیده اهالی
از برای دفع تمام امراض مجرب است

ب از شمشیر بر بطرف شمال سلسله البرز چپ است

ج از شمشیر بر بطرف مغرب سلسله البرز معروف میشود به **هزار جار**
و **سواد کوه** یا **سوآته کوه** و این سلسله منتها بطرف جنوب غربی
منبسط گردیده بر سواحل بحر خزر احاطه مینماید دامنه‌ها سمت خزر تمام پوشیده
و مستور از جنگل و سبز و خرم ولی دامنه های جنوبی این سلسله بطرف داخل نجد

ایران

ایران واقع شده اند بعضی سنگلاخ و برخی چمن زار هستند و اشجار در آن

دامنه‌ها دیده نمیشود مگر در سر چشمه‌های آب و حول و حوش آنها رودخانه

تالار یا **تیلار** که عمده‌ترین رود این نقطه مازندران است از دامنه‌های

رو بحر یعنی رو شمال جاری نمیشود بلکه منبع آن در جانب جنوبی البرز

در نجد خسیک است که متجاوز از دو هزار و هشتصد ذرع ارتفاع

دارد (۲۸۵۰)

س معتبرترین قله البرز کدامست

ج معتبرترین قله که از جمع قلل البرز است به کوه **دماوند** یا

دیوبند موسوم است و از آن در شمال شرقی طهران می‌بینید ارتفاع

این قله از سطح دریا ۵۴۳۷ ذرع (۵۶۲۸) و بلندی

آن نسبت بکوههای مجاور و متجاوز (۲۰۰۰ مطر است) این کوه

واقعا جزء سلسله البرز نیست و کوهی است منفرد و در قدیم الایام آتشفشان

بوده

برده و اکنون بحالت خمود هست معهذا بازار دهانه کوه و فوهات فرعیه
اطراف آن از قبیل قله دودی کوه غالب اوقات دود و ابخره گوگردی متصاعد
میشوند و در اطراف این قله چشمه های آب گرم معدنی هست نیز گواه آتشفشان بودن
دماوند هست جاهائی که نوشته اند خود را بقله دماوند برسانند دهانه این کوه
آتشفشان را که مستطیل هست از نیم سیصد ذرع تحدید نموده اند و از آن منظره
تماشای باغات آمل و امواج بحر خزر را کرده اند در دامنه های اطراف و در
مغاره های این کوه گوگرد فراوان هست و اهالی قراء اطراف جمع نموده
بشهر میبرند و میفروشند

س از دماوند بعد سلسله البرز چه حالت پیدا میکند

ج از دماوند بعد سلسله البرز متوازیاً با سواحل بحر خزر بسمت
شمال غربی ممتد میگردد در حالتیکه متدرجاً بسواحل دریا نزدیک میشود
و باسم کوه سیالان موسوم میگردد

یکی از قلل سلسلهٔ البرز قله **توچال** است که در شمال طهران واقع شده و (۵۰۰۴ مطر) ارتفاع دارد

س دیگر از قلل عمدهٔ این رشته کدامها هستند

ج اول قله ایست در شمال غربی طهران که بقول اسم **البرز** مخصوص آن قله است و آنرا **تخت سلیمان** نیز میگویند این قله در عقب رشتهٔ سیالار بر درهٔ شاهرود مشرف است و این درهٔ بین رشتهٔ سیالار در رشتهٔ جبال قزوین و خمسه احداث گردیده و رود خانهٔ شاهرود که یکی از فروع سفید رود است در آن دره جاریست در همین دره در عقب سیالار قلعه **الموت** واقع شده یعنی آشیانهٔ عقاب که حسن صباح رئیس ملاحده آنجا را مأمن و مخزن خود قرار داده بوده (رجوع کنید بتاریخ ایران)

س حالت سلسلهٔ البرز بعد از تخت سلیمان چیست

ج سلسلهٔ البرز بعد از تخت سلیمان رفته رفته کم ارتفاع گردیده

و بکوه مرتفع زار ساامان ختم شده بالاخره بدره سفید رود منتهی میشود

این دره مجرای سفید رود است که در تحلیل اجتماع قزل اوزن و شاهرود

احداث میشود و مصب آن بلاواسطه بحر خزر است جز آنکه یک شعبه مغربی آن

بطرف رشت و پیربازار سیر نموده در مرداب انزلی میریزد

س حالت سلسله البرز بعد از دره سفید رود چیست

ج سلسله کوهی که در آنطرف دره سفید رود بر مرداب انزلی دور میزند

و بطرف شمال ممتد میگردد و دماغه آستارا از ان ساخته میشود در نزد جغرافیون

سلسله تازه محسوب میگردد که مبدأ آنرا در قفقازیه در صحرای مغان میدانند

و آنرا سلسله طوالش میخوانند خط الرأس این سلسله قریب سه فرسخ از سواحل

بحر خزر فاصله دارد و در بعضی مواضع دامنه های جبال مانند دیوار بر دریا

مشرف هستند فقط از یک دو تنگه با ارتفاع دو هزار متر (۱۹۸۰) میتوان

عبور نمود و از جانبه شرقی سلسله طوالش داخل خاک ادربایجان

با این دو دامنه طوالش اختلاف بسیار است در طرف دریا دامنه از درخت
پوشیده شده در حالیکه در طرف مغرب جز یک سلسله تلال عاری از نباتات
و اشجار چیزی دیده نمیگردد

س در مغرب سلسله طالش کوه عمده کدام است

ج کوه عمده منفردی که در مغرب سلسله طالش بشکل مخروط است ابر
سبز دو قله ایست موسوم به سَوَلان و آن کوه آتشفشانی است که اکنون
بحالت خمود است و ارتفاع آنرا ۴۸۴۴ متر تحدید نموده اند و در پای
آن چشمه های آب گرم معدنی گواه آتشفشان بودن او هستند این قله کلی
از کوههای اطراف جدا است و اتصالی ندارد جز از طرف مغرب سلسله قراداغ
که بشکل نیم دایره دور میزند و حد جنوبی دره ارس را محدود میسازد و بالاخره
در ارمنستان منتهی میگردد بکوه آغری داغ یا آغر طاغ یا
آرارات که بقولی همان کوه جودی است

س دیگر از سلاسل جبال عمدهٔ ایران کدامها میباشند

ج سلاسل عمدهٔ ایران که تماماً با کمال انتظام از شمال غربی بجنوب شرقی ممتد گردیده و جغرافیون قدیم آنها را باسم خواطراس و زاگروس ذکر نموده‌اند مرکبند از پنج یا شش رشته متوازی و معروفند بسلسلهٔ جبال کردستان یا سلسلهٔ الوند یا اروند ولی هر رشته از آنها باسم مخصوصی خوانده میشود چنانچه کوه دینار سلسلهٔ شامخه‌ایست که در شمال شیراز متوازیا با سواحل خلیج فارس ممتد میگردد و بعضی از قلل آن متجاوز از پنجهزار ذرع ارتفاع دارند و پس از آن سلاسل دیگر باسامی کوه پردشت و کوه نور و کوه بابار و کوه سیاه کوه سفید و کوه خامی و کوه دیت معروفند

س دیگر از جبال سلسلهٔ ایران کدامند

ج در جنوب سولان قطعهٔ مثلث شکلی که محصور است مابین سلسلهٔ البرز

و سلسله‌های غربی ایران سلاسلی چند واقعند که عمده‌تر آنها سلسله قافلان

کوه است و از طرف جنوب شرقی بسلسله البرز متصل میگردد بعلاوه سلسله جبال

خمسه است که در جنوب ممتد میگردد و از البرز بتوسط درشاهرود جدا میگردد

س دیگر از قلل معروف جنوب ایران کدام است

ج قله معروف قله الوند است یا اروند که بموجب عقاید باطله قدیمه

ایرانیان مقدس شمرده میشده و مدت هشت ماه از برف پوشیده شده

و همدان در دامنه آن بنا شده

س دیگر از سلاسل جنوبی ایران کدامند

ج در ایران جنوبی جبال رفته رفته قلیل الارتفاع میشوند

و امتداد آنها تغییر کرده موازی با سواحل خلیج فارس یعنی از مغرب بمشرق

ممتد میشوند

س در روی نجد ایران حالت جبال چیست

ج

ج در روی نجد ایران امتداد جبال همان امتداد طبیعی جبال ایرانست

و سلسله با انقطاعات در روی نجد در همان امتداد ممتد میشود که در شمال

غربی کاشان آنرا کوه درویش گویند و ۳۵۰۰ متر ارتفاع دارد و در

جنوب یزد شیرکوه نامند که ارتفاع آن به ۴۰۰۰ متر میرسد و قله آن در

تابستان مستور از برف است بالاخره قلل جبال بارز و کوه هزار

در شمال غربی و در جنوب کرمان از ۴۲۰۰ متر مرتفع ترند و قله کوه

برگ در سرحد بلوچستان به ۲۴۰۰ متر ارتفاع میرسد

س جبالی که در روی نجد بدون اتصال با سلاسل مزبوره ممتد گردیده اند

کدامند

ج یکی از آنها سیاه کوه است که تقریبا ۱۵۰ کیلومتر از طهران

فاصله دارد و بواسطه رنگ سیاه باسم سیاه کوه موسوم گردیده

س دیگر از قلل معروف ایران کدامند

ج قله معروف دیگر ایران قسله است که در مشرق دریاچه
ارومیه واقع شده و آن کوهی است منفرد که سابقاً آتشفشان بوده و
امروز در حالت خمود است و از طرف مغرب بسلسله قراداغ متصل میگردد
و این سلسله ممتد میشود تا شمال غربی ایران و منتهی میگردد بکوه آغری داغ
که بقولی جودی همانست

س دیگر از سلاسل جبال ایران کدامست
ج سلسله قافلان کوه است که از طرف جنوب حوضه بحیره
ارومیه را تحدید مینماید و بسلسله البرز متصل میشود

س دیگر از سلاسل جبال ایران کدامند
ج دیگر سلاسلی هستند که از شمال غربی بجنوب شرقی ممتد
میگردند و آنها را باسم الوندکوه و جبال کردستان میخوانند و بعضی
از این رشته ها اسم مخصوصی دارد از قبیل دنیا و دینار که از شدت ارتفاع

از نوبهار

از بوشهر مرئی است

س دیگر از سلاسل جبال ایران کدامند

ج سلاسل جبال قلیل الارتفاعی هستند که از مغرب بمشرق در

در سواحل خلیج فارس ممتد میگردد

س بیابان عمده ایران کدامست

ج بیابان عمده ایران بیابانی است که در جنوب سلاسل جبال

خراسان ممتد گردیده و آنرا از سلاسل جبال کرمان جدا مینماید این بیابان

که از صحرای گوبی و از قزل قوم سخت تر و بدتر است بزرگترین

کویر ایران است

س دیگر از کویرهای ایران کدامند

ج در ایران جنوبی در شمال کوههای کوهرود و دیم ایران

واقع شده و با ... در امتداد کاشان و در مغرب قم کویر سیم واقع

گردیده بموجب تحقیق مهندسین فرنگی پست ترین نقطه کویر بزرگ ۱۲۰

الی ۱۵۰ متر فوق سطح بحر محیط است

س بحیرات عمده ایران کدامند

ج اول دریای مازندران که آنرا بحر خزر و دریای گیلان

و دریای استراباد و دریای حاجی طرخان نیز نامند و قسمت سواحل جنوبی

آن متعلق با یران است

س از بحیرات مزبوره خلیجی احداث میشود

ج در جنوب بحر خزر اول لنگرگاه استراباد است که

بواسطه زبانه بوتام کن از دریا جدا شده دویم مرداب انزلی است

س دیگر از بحیرات ایران کدامند

ج در خاک ایران دریاچه عمده دریاچه ارومیه است که در شمال

غربی ایران واقع شده و اعظم بحیرات ایران است چراکه خط مستقیم بلند

این دریاچه به ۵۰۰۰۰ کیلومتر مربع میرسد این دریاچه در قدیم الایام وسیعتر بوده و کوه شاهی شاهی کوه امروز شبه جزیره شده اند

س بحیرات جنوبی ایران کدامند

ج بحیرات جنوبی ایران دو دریاچه هستند که من حیث المجموع موسوم است و دو قسمت آنرا ارکس و نیریز میخوانند

س رودخانهای عمده ایران کدامند

ج اول رود ارس است که در خلیج حسن قلعه میریزد و سرحد ما بین ایران و روسیه است دویم رود گرگان که در گمش تپه در دریای مازندران میریزد و در آنجا دیواری قدیم کشیده اند که مورخین عهد متوسط آنرا باسم سد یاجوج و ماجوج نوشته اند سیم رود تیلار که از تحد خشک سرچشمه میگیرد و بدریای مازندران میریزد چهارم رود سفید که مرکب از دو شعبه اصلی است شعبه اصلی آن از جبال کردستان

(سرچشمه

سرچشمه میگیرد و شعبهٔ دویم آن از کوههای قندز [?] این دو شعبه در منجیل یکی
میشوند و از آنها سفیدرود احداث میگردد

س در جانب بحیرهٔ ارومیه رودخانهٔ عمده کدامست

ج از جنوب بشمال رود جغتو و رود تغتو جاریند

س دیگر از رودهای عمدهٔ ایران کدامند

ج از رودهای عمدهٔ ایران ارس است که در سرحد ایران
و روس در کوههای ارمنستان سرچشمه میگیرد و در رود کور داخل شده
بحر خزر میریزد

س در جانب خلیج فارس رودهای عمده کدامها هستند

ج در جانب خلیج فارس رودخانه که در تابستان ناگدار از آن
توان عبور کرد از قبیل جراحی و [illegible]ان و زهره و شمس العرب ولی ایران رودخانه
دارد قابل کشتی رانی موسوم بکارون که از خوزستان و شمال لرستان

سرچشمه میگیرد ولی تمام آب زنده رودخانه بلاواسطه به بحر فارس نمیریزد ترعه
مصنوعی قسمت عمدهٔ آب آنرا بطرف یالرو بجانب شط العرب میبرد
از رودخانه تا اهواز و جگه بالاتر قابل کشتی رانی است فقط شعبه کوچکی
از آن بلاواسطه بخلیج فارس میریزد که به بهمنشیر موسوم است

س دیگر از شهرهای عمدهٔ ایران کدامند

ج شهر عمدهٔ ایران تبریز است که کرسی ایالت آذربایجان و مقر
حکومت حضرت ولایتعهد است این شهر در جنوب بحیره ارومیه واقع شده
و رود آجی چای از کنار آن میگذرد و این شهر مبتلا بدو بلای عظیمست
یکی سیل و یکی زلزله

س دیگر در خطهٔ آذربایجان شهرهای عمده کدامند

ج اول شهر اهر است دوم اردبیل که در حوضهٔ ارس واقع
گردیده‌اند سیم مرند چهارم خوی و بالاخره ... علاوه در حوضه

عمده از رومیه شهر دلیقان و شهر ارومیه در مغرب واقع شده اند و در مغرب

مراغه که خواجه نصیرالدین طوسی بحکم هلاکو خان در آنجا رصدخانه بنا نمود

س دیگر از شهرهای عمده ایران کدامند

ج یکی شهر همدان است که مورخین یونانی اکباتان مینویسند

و امروز معین شده که اسم صحیح آن اکباتانا است و آن در دامنه

کوه الوند واقع گردیده

دویم شهر قم که زیارتگاه و مدفن حضرت معصومه خواهر حضرت رضا

علیها آلاف التحیه والثنا است

سیم کاشان که شهر مرکزی عراق عجم است و در سر راه اصفهان واقع

شده

س دیگر از شهرهای عمده ایران کدامند

ج دیگر شهر اصفهان است که شهری قدیم و معتبر [illegible] سلاطین

انجا را پای تخت خود قرار داده بودند

س دیگر از شهرهای عمدهٔ ایران کدامند

ج دیگر شیراز است که کرسی ایالت فارس محسوب میشود و علاوه
بر اینکه در این اواخر زندیه آنجا را پای تخت قرار داده بودند در قدیم الایام
در قرب آنجا پای تخت سلاطین کیان ایجاد شده بوده آنرا استخر میگویند
در جنوب شیراز بندر بوشهر واقع شده که چندان اهمیت ندارد چراکه
کشتیهای بزرگ بساحل نزدیک نمیتوانند آمد

س دیگر از شهرهای عمدهٔ ایران کدامند

ج اول شهر یزد است که گبرهای ایران آنجا را مأمن خود
قرار داده اند دویم شهر کرمان است که مورخین قدیم باسم کارامانی
نوشته اند سیم شهر بم است که پرنعمت ترین شهر شرقی کرمان است
بالاخره بمپور که کرسی ایالت بلوچستان ایران محسوب میشود

س در خصوص سواحل مکران چه میدانید

ج سواحل مکران متعلق است بایران ولی در دست بلوچهاست
اهالی اینجا را هرودوت مورخ وغیره ایکتوفاژ یعنی ماهی خوار نوشته‌اند
واسم مکران از کلمه ماهی خواران مشتق شده

س در این سواحل بندر دیگر نداریم

ج چرا بندری داریم موسوم ببندرعباس که شاه عباس صفوی
ایجاد نموده در مقابل آن جزیره هرمز واقع شده وجزیره قشم یا
جزیره طویله

